UNIVERSITY OF ILLINOIS LIBRARY
NOV 1 1918

SANDARA

Amerikos Lietuvių Tautines SANDAROS Organas

Entered as Second-Class matter January 14, 1914, at the Post Office at Boston, Massachusetts, under the Act of March 3, 1879.

No. 43 Tel. South Boston 52015. South Boston, Mass., Lapkričio (November) 1 d. 1918 m. **Metai V.**

Austrija nori užbaigti karę.

WILHELMO SOSTAS SIUBUOJA.

DVYLIKOS TAUTŲ DEKLARACIJA.

True translation filed with the postmaster at Boston, Mass. on October 30, as required by the act on October 6, 1917.

The Christian Science Monitor spalio 28 d. patalpino savo bendradarbio pranešimą iš Philadelphios apie dvylikos pavergtų tautų neprigulmybės paskelbimą toje pat svetainėje, kur buvo paskelbta Suv. Valstijų neprigulmybė.

Pranešimas skamba:

"Philadelphia, Pa. — Dvylika atstovų nuo dvylikos pavergtų Europos tautų, kaipo delegatai demokratinėn centralinės Europos unijon, bėgyje trijų dienų laikė seimą suformulavimui planų politinės ir ekonominės neprigulmybės del jų šalių karei pasibaigus. Tautų atstovų pasitarimas įvyko Independence salėje pereitoje subatoje kur atstovai pasirašė deklaraciją sujungenčią tas tautas patogesniam kulturiniam tobulinimuisi.

Pirmiausia savo vardą pasirašė Dr. T. G. Masaryk, nuo naujai pripažintos Čecho-slavokų respublikos, kuris čia yra kaipo pirmininkas pavergtų tautų neprigulmybę apreiškiančio seimo. Kaip tik jis pasirašė savo vardą, visoje salėje pasigirdo šnabždėsys susirinkusių žmonių ir jis tęsėsi visoje minioje kurios tukstančiai susirinko prie Independence namo. Tai buvo žmonės prispaudėjų išguiti iš savo tėvynių, kurie dabar džiaugiasi jų tautoms savystovybės pripažinimu.

Neprigulmybę paskelbtame dokumente delegatų parašai stovi tokioje eilėje: Dr. Masaryk — nuo čechoslavokų; T. M. Hellinski — nuo lenkų; Dr. Hinco-Hincovich —nuo pietinių-slavų; Nicholas Seginskis — nuo ukrainiečių; Gregory Zsatkovicth — nuo Uhro-ruthenų; Inžinierius Thomas Naruševičius — nuo lietuvių; Kapitonas Vasile Stocia — nuo rumunų; Charles Tomazullo — nuo Irredentos italų; Christos Vasilkalki— nuo nepaliuosuotų graikų; Christo Dako — nuo albanų; Ittamar Ben Avi —nuo Palestinos žydų; ir Dr. Gregory Pasdemadjian — nuo armėnų.

Užsibaigus sesijoms lauke buvo laikomos ceremonijos, kur maža čecho-slavoko emigranto duktė, o paskui kiekvienas pavergtos tautos žmonių atstovas suskambino Laisvės varpu.

Ceremonijose dalyvavo daugybė Amerikos draugijų atstovų, daug sunų ir dukterų revoliucijos, pulkininkas Dames ir kiti".

AUSTRIJA PRIIMA PREZIDENTO WILSONO SĄLYGAS.

True translation filed with the postmaster at Boston, Mass. on October 30, as required by the act on October 6, 1917.

Austro - Vengrija pranešė prezidentui Wilsonui, kad ji sutinka pradėt taikos derybas ir sutinka laikinai nusiginkluot. Prašoma prezidento Wilsono pradėti taikos derybas.

Austrija sako, kad ji sutinka vest taikos derybas ir nori baigti karę. Ji sutinka atitraukt armiją nuo visų Austro-Vengrijos frontų.

Jeigu Vokietija ant to nesutiks , Austro- Vengrija pertrauks ryšius su ja.

REICHTAGAS NESVARSTYS WILSONO NOTOS.

True translation filed with the postmaster at Boston, Mass. on October 30, as required by the act on October 6, 1917.

Amsterdam, spalio 28 — Pranešimas iš Berlino sako, kad prezidetno Wilsono nota Vokietijai neturi but svarstoma reichstage; tai nutarė jų partija savo mitinge pereitoje pėtnyčioje.

Konservatyviai ir neprigulmingi socialistai balsavo prieš tai.

KAIZERĮ META ŠALIN.

True translation filed with the postmaster at Boston, Mass. on October 30, as required by the act on October 6, 1917.

Iš Hague per Londoną spalio 29 d. pranešama, kad Rhine provincijos social - demokratai išleido manifestą, kuriame užreiškiama, kad jeigu kaizeris nepasiduos, tat jie organizuos darbininkų minias ir nutreinks ji, kaip ir kiekvieną taikos trukdytoją.

PRIEŠAS NUGALIMAS.

True translation filed with the postmaster at Boston, Mass. on October 30, as required by the act on October 6, 1917.

Talkininkai pergali priešą Francijoje, šiaurinėje Italijoje, Albanijoje, Syrijoje ir Mesopotamijoje.

Associated Prees žinios skelbia, kad visuose karės frontuose talkininkų armijos pergali priešą. Francijoje vokiečių kariška linija beveik visiškai sulaužyta tal kininkų armijos jiegomis. Šiaurinėje Italijoje Austro-Vengrų armiją nustumė atgal anglų, francuzų ir italų armijos. Daug austrų išmušta ir paimta nelaisvėn. Albanijoje ties Mediterranu italai sunušė austrus, o Azijos Turkijoje, Syrijoje ir Messopotamijoj britai smarkiai veja turkus iš jų drutviečių .

TAIKA ARTINASI — SAKO AUSTRIJOS VALDONAS.

True translation filed with the postmaster at Boston, Mass. on October 30, as required by the act on October 6, 1917.

Iš Amsterdamo pranešama, kad "Vienna Gazette" spalio 28 d. išspausdino laišką, po kuriuom pasirašo imperatorius Charles. Tuomi paskiriama kunigaikštis Julius Andrassy vieton barono Burian kaipo užsienio reikalų ministeris ir prezidentas Austro- Vengrijos kabineto.

Imperatorius Charles savo atsiliepime į armiją ir laivyną paskelbė, kad diena, kurioje bus paskelbta taika jau artinasi. Austrijos imperatorius prašo savo paval dinių buti lojališkais ir atsižvelgiant į pavojų gręsian tį nuo sumišimų valstybėje, prašo saugoti, kad tas sumišimas neprasidėtų armijoje ir laivyne.

True translation filed with the postmaster at Boston, Mass. or October 30, as required by the act or October 6, 1917.

LUDENDORF REZIGNAVO.

Vyriausis Vokietijos armijos vadas, generolas Ludendorff rezignavo.

Iš Zuricho per Paryžių pranešama, kad generolo Hindenburgo rezignacija kaizeris nepriima.

Iš Amsterdamo pranešama, kad tarpe Hindenburgo ir Ludendorffo eina atkakluos ginčiai.

KARINĖSE DISKUSIJOSE UŽMUŠTAS TURKAS.

Salem, Mass., Spalio 28 d. — Argumentacijos rezultate apie pasaulinę taiką įvyko susivaidinimas turkiškoje kavinėje, 171 Boston st., ir jis tęsėsi debatoriams išėjus gatvėn. Ali Hassan ta po du kartus šautas ir už 5 minučių numirė Salem ligonbutyje. Kiti šeši dalyvavusieji debatuose turkai tapo suareštuoti ir kaltinami už ramybės ardymą.

ANGLŲ NUOSTOLIAI.

Pereitoje savaitėje Anglijos armijos nuostoliai siekė 32,249 žmonės, o užpereitoje savaitėje 37,150 žmon.

Pereitos savaitės nuostoliai taip dalinasi:

Užmušta arba numirė nuo žaizdų 436 oficieriai ir 5307 kareiviai.

Sužeista arba pateko nelaisvėn 1141 oficieras ir 25,365 kareiviai.

JUODKALNIJOJE PLATINASI REVOLIUCIJA.

Iš Zuricho pranešama, kad pagal gautų žinių iš Laibach Juodkalnijoje prasidėjo revoliucija. Austrai apleidžia šalį.

Amerikos Liet. Taut. Sandaros

4-tas Seimas

Lapkričio 14, 15 ir 16 d.d.

Lietuvių Svetainėje, kamp. E ir Silver Sts., So. Boston, Mass.

KETV. LAPKR. 14 RENGIAMA VIEŠĄ VAKARIENĘ;
PĖTN. LAPKRIČ. 15, PRAKALBOS;
SUBAT. LAPKR. 16, "GABIJOS" D-JA STATO "UŽBUR. KUNIGAIKŠT."

Liet. Atstatymo Bendrovė

320 FIFTH AVE.. NEW YORK, N. Y.

Ar žinai, mielas skaitytojau, kas tai yra LIETUVOS ATSTATYMO BENDROVĖ? Beabejo žinai, nes apie ją nežino tiktai tie, kurie neskaito musų laikraščių, neseka musų gyvenimo, nėra tikrais, susipratusiais lietuviais.

Kas lietuvis, — tas žino, kad **Lietuvos Atstatymo Bendrovė,** — tai pirma ir gryna Lietuvių Bankinė įstaiga, kuri pastatė sau už tikslus prigelbėti karės išteriotai Lietuvai atsistatyti, organizuoti lietuvių savytą pramonę ir pirklybą, — organizuoti Lietuvius Amatninkus.

Karė daug ko mus pamokino. Tarpe kitų dalykų, aiškiai mums nurodė, kad atėjo organizuoto gyvenimo gadynė, kad organizacija visur yra reikalinga, ypačgi visuomėninės ukės, arba ekonomijos srityje. Tai pastebėjo prieš porą metų musų veikėjai ir susirinkus Rugsėjo 28 d. ir 29 d. 1916 m., skaitlingame Atstatymo Seime, Brooklyne, N. Y., svarstė kaip Lietuviai turėtų savo ekonominį gyvenimą suorganizuoti. Dalyvavo tame seime geriausi musų žmonės įvairių pažiurų. Buvo ten musų svietiškė inteligentija, buvo ir musų dvasiškija, ir stambiausių musų organizacijų atstovai. Visi su atsidėjimu svarstė, kaip sutvarkyti Lietuvos atstatymo darbą, kaip užtiesti pamatus naujam lietuvių tautos ekonominiam gyvenimui. Tų visų svarstymų pasekmėje ir buvo įsteigimas LIETUVOS ATSTATYMO BENDROVĖS.

Lietuvos Atstatymo Seimas nusprendė kad Bendrovė, delei pasekmingo savo darbo, turi surinkti vieną milijoną dolarių. Bet kuomet seimas buvo laikytas, karės galo dar nesimatė. Užtad musų žmonės, sulyg lietuvių papročio, ir nesiskubino su kapitalo spietimu. Ir taip per du metu LIETUVOS ATSTATYMO BENDROVĖ galėjo sumobilizuoti vos tik $60,000.00 Lietuvos Atstatymui!

Suprantama, yra tai stambi suma, — bet toli iki milijono, gi karė jau baigiaisi. Dar keli mėnesiai, — ir taikos derybos turės prasidėti. Po taikai, — tuo reiks pradėti lietuviams Lietuvos Atstatymo, ekonominio organizavimosi darbą. Ei, broliai lietuviai, — dabar jau ne laikas snausti! Neužtenka jau gerų norų! Reika darbo, — sunkaus įtempto darbo!

Broliai ir Seserįs, — turime butinai surinkti vieną milioną dolarių Lietuvos Atstatymui,— į LIETUVOS ATSTATYMO BENROVĘ. Žiurėkime su kokių jiegų įtempimu kiti atlieka paanšius darbus. Amerikas jau ketvirtą kartą užtraukia Laisvės paskolą, kiekvieną su geriausiu pasisekimu. LIETUVOS ATSTATYMO BENDROVĖS šėrai, — **tai musų tautos laisvės bondsai,** nes pramonei ir pirklybai žydint Atstatytoj Lietuvoje, — pražydės musų tautai laisvė!

Užtad kiekvienas susipratęs lietuvis ir lietuvaitė, kiekviena musų organizacija, privalo dėtis prie Lietuvos Atstatymo Bendrovės, — privalo pirkti josios šėrus. Tuomi ir sau ir musų tautai atliks naudingą darbą,— parems lietuvių progresą. — Broliai prie darbo. Mobilizuokite kapitalą Lietuvos Atstatymo reikalams.

LIETUVOS ATSTATYMO B-VĖS ĮGALIOTINIŲ LENKTYNĖS (KONTESTAS).

LIETUVOS ATSTATYMO B-VĖ turi jau surinkto kapitalo. $60,000.00
Ir pasiryžo per Lapkritį ir Gruodį šių m. surinkt $40,000.00
Kad sutikti naujus 1919 metus su $100,000.00
Bus tai pamatas sumobilizavimui vieno milijono dolarių, reikalingų Lietuvos Atstatymo darbams.

Lietuvos Atstatymo Bendrovė turi daugelyje musų kolonijų savo įgaliotinius- atstovus. Kad paskątinus juos prie įtempto darbo, — LIETUVOS ATSTATYMO BENDROVĖ paskyrė tris brangius dovanas tiems įgaliotiniams, kurie parduos daugiausia šėrų bėgyje Lapkričio ir Gruodžio m. 1918 m.

Taigi, Įgaliotiniai — prie darbo! Atminkite, kad turite iki Naujų Metų sumobilizuoti **Lietuvos Atstatymo Bendrovei** $40,000.00. Gi jųs skaitytojai, sekite kas savaitė jų darbų pasekmes ir LIET. AT. B-VĖS augimą.

KAIP GALIMA TAPTI LIETUVOS ATSTATYMO B-VĖS NARIU?

Reikia pirkti Lietuvos Atstatymo Bendrovės šėrus. Mažiausis užsirašymas yra $50.00. Užsirašymus galima mokėti pinigais, viską ant syk, arba lygiomis dalimis per 10 mėnesių.

Taippat galima mokėti **Laisvės Bondsais visų paskolų sulyg pilnos jų vertės.**

Lietuvos Atstatymo Bendrovės nariai gauna sau visą Bendrovės pelną kurio diduma priklausys nuo apyvartos didumo. 1917 metuose Bendrovės apyvarta daleido išmokėjimą 4% dividendo. Tikrai apyvartai prasidėjus, uždarbiai bus daug didesni.

Biznio žvilgsniu, pinigai įdėti į LIETUVOS ATSTATYMO BENDROVĖS šėrus yra geriausias įvesdinimas.

Dėlei platesnių informacijų rašykite į: **LIETUVOS ATSTATYMO BENDROVE,** (Lithuanian Development Corporation) **320 Fifth Ave., New York, N.Y.**

SUV. VALSTIJOS TYRINĖS VOKIEČIŲ PREKYBINIUS SUOKALBIUS.

New Yorke tapo paskelbta, kad Suv. Vaistijų atstovai pradėjo tyrinėti suokalbius Vokietijos industrialių atstovų, besirupinančių atnaujinimu prekybos ryšių su Amerika karei pasibaigus.

A. L. T. Sandaros Reikalai.

MUSŲ PAREIGOS.

Gerbiamoji Amerikos lietuvių visuomene! Štai jau visai arti Visuotinas Seimas vyriausios musų politiškos organizacijos, Amerikos Lietuvių Tautinės Sandaros. Taigi, gerbiamieji, pagalvokime, ar jau ėsame gerai prisirengę, ar turime pakankamai gerų sumanymų ir įnešimų? Juk butinai reikalinga tas šventas darbas įvykdyti, t. y. įvesti tvarką politiškon, vidurinėn Am. lietuvių srovėn.

Taigi pasistengkime, kad šis demokratinės lietuvių organizacijos seimas butų dailus, kai po vienos tautos sunų, dukterų seimas, ir kad jis amžinai sustiprintų pagarbos vertą partiją.

Taip pasirengkime, kad ne vien gražiais nutarimais pasiganėdintume, bet kad savo nutarimus paskui gyveniman pajiegtume įvykdinti. Lai neatsitinka to, kas atsitiko nė šiaip, nė taip sušauktame ir nė šiaip nė taip atliktam lietuvių seime Broklyne. Ten buvo daug kalbėta, gražiai nubalsuota apie mezliavą Lietuvos reikalams, apie vienybę, etc. , bet **visi tie obalsiai taip greit tapo paminti,** kaip **tik delegatai išsiskyrstė.**

Didžiausi darbai nuveikti Lietuvos liaudies naudai guli ant musų tautininkų - demokratų pečių, nes tik musų partija tiesioginiu budu už Lietuvos žmonių laisvę kovoja ir šventus savo obalsius viešai skelbia.

Esantieji klerikališkoje varžoje musų broliai negal tinkamai prisidėt prie kovos už Lietuvos žmonių laisvę, kadangi juodieji atbulkalnieriai tuos žmones panaudoja tik kaipo įrankius savo supuvusios dinastijos palaikymui. Jiems visuomet pirmoje vietoje stovi Romos trusto biznis, o tik paskiau apie Lietuvos žmonių gerovę kalba...

Dalis lietuvių socialistų taipgi paskesnėje vietoje stato rupinimasi Lietuvos žmonių gerove.

Taigi visų mylinčių ir besirupinančių savo brolių likimu tėvynainių pareiga yra visais galimais budais stengtis, kad ALT. Sandaros idėjos kuoplačiausiai pasklistų musų visuomenėje ir kad jas suprastų dauguma suklaidintų musų brolių. Lietuviai daktarai, advokatai, ir visoki profesionalai šiame darbe turėtų imti aklyvį dalyvumą.

Bukime prisirengę į seimą ir rinkime delegatus gerai išmananačius dalykus žmones, ne fanatikus, bet sukalbamus ir norinčiues tautos labui dirbti žmones.

Mes budami Amerikoje ir girdėdami musų brolių balsus iš užjurio neturime nusiduoti, kad jų negirdime, bet privalome visomis pastangomis dirbti tuos visuomeninius darbus, kurie rišasi su musų tėvynainių gerbuviu. Pirmiausia tautininkai - demokratai tur paruošt planus, tur kiekvienas prisidėt pagal išgalę, idant kaip galint greičiau butų galima išsimokėti už "Sandaros" spaustuvės mašinas, nes be "Sandaros" nebutų jokio gyvavimo Amerikos lietuvių tautininkų - demokratų partijai. Seimas lai pagreitina spaustuvės išpirkimą, o kuomet nebus materialio vargo, tuomet visas politinis partijos darbas bus produktyviškesnis.

Seime butinai turi but nutarta idant "Sandara" eitų toj pačioj pakraipoj, kokioj ji dabar eina.

Amerikos Lietuvių Tautinėje Sandaroje neturi but pseudo - patriotų; buti tinkamai pasmerkti visi tie, kurie dangstosi tėvynės mylėtojų titulais, vadinasi tautininkais - demokratais, o organizacijos bujojimui kliutis daro. O yra tokių elementų, kurie sakosi dirbą del idėjų, bet faktiškai visai kitaip yra. Tai parodo nekurios žinios iš musų kolonijų, ypač iš didmiesčių. Mes turime eiti į plačiąją visuomenę ir su ja veikti, o visuomenės demoralizuotojus tinkamai nušviesti.

Reikia, kad šiame Sandaros Seime butų subendrintas veikimas ALTS., LNF., C. K., Taut. Tarybos ir kitų lietuvių įstaigų. Reikia, kad Sandara butų ašis, o kitos organizacijos stipinai, tuomet galėtume pasididžiuoti Am. lietuvių darbais ir butų galas visoms peštynėms. Bet klausimas ar to panorės tuli musų politikieriai. Jie savo žodį turėtų dabar tarti.

O svarbiausia, tai Seimas turi padaryt plačią agitaciją, už organo išpirkimą, nes jis mums yra reikalingas be mažiausios abejonės. Taigi visi stokime į darbą su tyrais jausmais ir parodykime, kad Amerikos lietuviai dą gyvuoja!

Žinokime, broliai ir sesutės, kad mes tik tada pasekmingai galėsime prakilnius darbus nuveikti, kada turėsime taip reikalingą nuosavią spaustuvę.

Musų protėviai už savo butybę daug vargo, kentėjo ir kovojo. Šiandie ant musų pečių guli visi musų tautos reikalai, taigi parodykime, kad musų širdys dą nesuakmenėjo.

Kas kaip galime ir kaip greičiau galime, remkime Sandaros ofensyvą — spaustuvės išpirkimą. Rengkimės prie seimo ir balsiai skelbkime kovos už Lietuvos laisvę idėjas.

A. Zdažinskis.
10 kp. narys, N. Haven, Ct.

CLEVELAND, OHIO.

Gerbiamoji "Sandaros" Red.:—

Šiuomi prisiunčiu už tris mėnesius ALTS. 78 kp. narlų mokesčius $24.00 ir antras čekis $5.00, tai mėnesinė duoklė nuo 18 kp. del "Sandaros" išpirkimo. Per praeitą susirinkimą kuopa nutarė mokėt minėtą duoklę kol bus galimą iš kuopos iždo.

Fin. Sekrt. **V. K. Yurgilas.**

Susirinkimas.

ALTS. 18 kp., Varpo Choro mėnesinis susirinkimas (jeigu miesto valdžia atidarys susirinkimus) nedėlioj, 10 d. lapkričio 2 val. po pietų, Good-Rich kambariuose 1420 E. 31-mos gatvės. Taigi kviečiu visus narius buti ant šio susirinkimo nes bus darbininkai renkami busiančiam baliui.

Sekret. **Yurgilas.**

BROOKLYN, N. Y.

Ypatiškai pasikalbėjus.

Nuo Redakcijos. Dėdami šį straipsnelį tikimės, kad p. P. Norkus neįsižeis, jeigu jo skleidžiamą sandariečiams nuomonę sužinos visi sandariečiai. Pono Vasiliausko straipsnelį talpiname tik del to, kad kalbama ne apie privatį asmenį, bet apie laikraščio, ("Vien. Liet.") redaktorių.— **"Sand." Red.**

Mano pasikalbėjimas su p. Pijum Norkum davė man progą patirti p. Norkų ir jo atsinešimą link Sandaros. Iš jo kalbos aiškiai galima spręsti, kokis jis yra sandarietis, kokis tyros demokratijos rėmėjas ir kokis jos pripažintojas.

Kuomet aš jo užklausiau apie Sandaros Seimą ir ar rengiasi jis prie jo, p. P. Norkus štai ką man atsakė:

"Aš visai nemanau nieko apie jokį seimą ir nesirengiu prie jo, nes seimas nieko nepagerins ir viskas kaip buvo, taip ir pasiliks ant toliaus, nes Sandaros organas yra nupirktas be jokių apsirokavimų ir seimas nieko pagerinti negali, o ypač dabartiniu laiku, kuomet yra daug svarbesnių reikalų."

Čionai gerb. sandariečiams parodau aiškų faktą, kurio užginčyti niekas negali ir niekuomet negalės. Lai sandariečiai mato ir kiekvienas žino, kokius mes turime savo tarpe draugus ir Sanadors rėmėjus; jie netik kad neagituoja už Sandarą, bet dar skleidžia paskalas, kad Sandaroje jokio pagerinimo buti negali ir nebus.

Kuom p. Norkus pamatuoja tą viską — nežinau. Bet aišku kaip diena, kad jis yra tyros demokratijos priešas ir jos griovėjas, nes jam visai nerupi Sandaros reikalai, bet jam rupi šliejimasis prie klerikalų ir bičiuliavimasis su jais, o juk toki žmonės mums daugiausiai kenkia ir trukdo darbą. Turėdami savo tarpe demoralizuojančius sandariečių veikimą žmones, turime labai saugoties, nes jei mes ir ant toliaus skaitysime juos savo draugais, tai musų organizacija niekuomet negalės sulaukti geresnės ateities ir turės merdėti per amžius ir skursti taip, kaip skurdo iki šiol. Apie tokios rušies "sandariečius" turėtų buti pakeltas klausimas seime ir plačiai apkalbėtas.

Man besikalbant su p. Norkum, pribuvo ir p. Kaupas, klerikalų atstovas iš Washingtono. Šis ėmė pasakoti apie gerb. Dr. Šliupą, buk tas nėra naudingas Washingtone, nes girdi, yra "peršiurkštus". P. Norkus jam ant to nieko neatsakė nei puse lupų. Reiškia tyli, o tylėjimas liudija pritarimą p. Kaupui arba sutikimą su jo kalba, šmeižiančia gerb. Dr. Šliupą.

Toliau p. Kaupas užsiminė apie kokios tai vakarienės rengimą ir p. Norkus su mielu noru tam pritarė. Butų buvę puiku, jeigu p. Norkus tuomet butų pasakęs, kad dabar yra daug svarbesnių reikalų, negu vakarienė rengti. Bet kur tau. Čia jau jis svarbių rekalų nemato, —jis tik tuomet juos pamato, kuomet užsimeni apie Sandarą ir jos geresnę ateitį.

M. L. Vasiliauskas.

CAMBRIDGE, MASS.

ALTS. kuopa — įtekmingiausia draugija.

ALTS. 9 kuopa puikiai gyvuoja; jos nariai lošia svarbią rolę tarpe vietos lietuvių. Pavyzdžiui, P. Bartkevičius, vienas iš didžiausių biznierių visame Cambridge. Jis yra pirmininkas ALT. Sandaros 9 kuopos, jis buvo pirmininku Lietuvių Dienos Komiteto. Per jo pasidarbavimą įvyko vienybė tarpe Cambridge lietuvių, o kun. J. Krasnickas gavo kiką. Prie Sandaros 9 kuopos priklauso ir P. Luzeckas, vienas iš geriausių fotografistų, mylimas visų lietuvių. Jis buvo kasierium Lietuvių Dienoj. Kazys Sidabras, vienas iš gabiausių vaikinų visame Cambridge, geras dainininkas ir aktorius, priguli prie "Gabijos". Lietuvių Dienoj buvo knygų vedėjas, atliko savo darbą užsitarnaudamas didelį pagyrimą. P. Janulevičius, Jaunuomenės Draugystės pirmininkas, didelis Lietuvos reikalų rėmėjas ir kiti. Todėl Sandaros 9 kuopa turėdama tokius garbingus narius drąsiai gali pasakyti: Visi lietuviai, kuriems tik miela Lietuvos ateities gerovė, eikite su mumis! S.

ROCHESTER, N. Y.

Padėka.

Gerbiamoji "Sandaros" Administracija! Šiuomi prisiunčiu $4.95 už spaudos darbus. Turiu viešai pasakyti, kad musų "Sandara" spaudos darbus atlieka labai gražiai, pigiai ir greitai. Patarčiau visiems lietuviams siųsti spaudos darbus "Sandarai", nes tuomi paremsime organizaciją ir priskubinsime spaustuvės išpirkimą.

Su pagarba,
Jusų **K. J. Semaška.**

LAIKRAŠČIO PRAPLATINIMAS.

Visiems yra žinoma, kad kuris žmogus užsiprenumeruoja laikraštį, tai jau jis jį ir skaito. Labjau apsišvietę žmonės skaito po kelis, o kiti visus savo tautos žmonių laikraščius.

Mes norime, kad Amerikos Lietuvių Tautinės Sandaros organas "Sandara" pareitų į kiekvieno lietuvio stubą. O tam prigelbėti gali kiekvienas "Sandaros" skaitytojas: aplankykite savo draugus dą neskaitančius "Sandaros" ir patarkite jiems su lietuvių tautininkų - demokratų laikraščiu susipažinti. Mums butų labai malonu, kad galintieji ir suprantantieji apšvietos platinimo vertybę musų skaitytojai ir bendradarbiai patartų savo draugams užsiprenumeruoti "Sandarą" ir surašę jų vardus ir adresus ant čia pridedamos "Prenumeratos Blankos" mums prisiųstų.

Žinokite, gerbiamieji Amerikos lietuvių visuomenės veikėjai, kad šio pasidarbavimo mes iš jusų laukiame, kadangi tik tokiu budu mes galėtume miniosna praskleisti prakilnias, A. LT. Sandaros programoje užbrieztas, idėjas.

Šiuomi mes kreipiamės jau prie žinomų musų visuomenės veikėjų ir prie visų galinčių pasidarbuoti šiame reikale.

"Sand." Administracija.

ALTS. C. VALDYBOS ADRESAI:

Pirm. —**S. E. Vitaitis,** 307 W. 30 st., New York, N. Y.
Vice-Pirm. — **V. Ambrazevičia,** 178 Ferry st., Newark, N. J.
Sus. Sekret. — **K. Jurgeliunas,** 366 W. Broadway, S. Boston.
Fin. Sekr. — **J. Sagevičius,** 583 Hollister av., Bridgeport, Ct.
Kasierius — **J. Ambraziejus,** 168 Grand st., Brooklyn, NY.

VAIKŲ DARBAS AUSTRIJOJ.

True translation filed with the postmaster at Boston, Mass. on October 30, as required by the act on October 6, 1917.

Parlamentaris komitetas, nuskirtas ištirti sąlygas, kuriose dirba Austrijos vaikai, anot Vienos Arbeiter Zeitun, atrado baisiausį padėjimą. Daugiau kaip trečdalis visų mokyklos vaikų dirba kokiame nors darbe. Kaikuriuose distriktuose visi mokyklos amžiaus vaikai dirba. Iš kiekvieno šimto mokyklos vaikų nuo 6 iki 9 metų, aštuoniolika yra darbe, nuo 9 iki 10 metų — tris dešimt penki, nuo 11 iki 12 —penkiasdešimt du. Du penktadaliu tų vaikų jau dirba nuo to laiko kada jiebuvo 5 ar 6 metų amžiaus. Iš kiekvieno šimto vaikų, devynias dešimt penki dirba, kaip mokslo taip ir atostogų laikais.

Didžiuma vaikų darbo yra atliekama namie su tėvais, ir beveik trys-ketvirtadaliai iš visų vaikų esti užimti 52 savaiti kas metai. Vienas ketvirtadalis dirba naktimis. Padėjimas priėjo prie to, jog naujoji legislatura yra badnoma sudaryti taip, kad butų užginta samdyti vaikus jaunesnius kai 12 metų prie kitų kai prie ukės ir namų ruošos:

Lietuviai Belaisviai Vokietijeje.

(Tąsa).

Daugiau žinių apie belaisvius klauskite šiuom adresu: **Lietuvių Komitetas, Box 214, Copenhagen, Denmark.**

839. Reingardas Gabrys, Kauno gub., ir apskr. Betygalos valsč., Padubisio sodž.
840. Šeifertas Jonas, iš Kaun. g.
841. Šimoliunas Baltrus, Kauno gub., Panevėžio apskr., Joniškėlio par., Stočiunų sodž.
842. Strazdauskas Pranas, Kauno gub., Laižuva.
843. Sveikackis Mykolas iš Naumiesčio parap., Vanagių s.
844. Vaičiulis Benediktas iš Kauno gub., Šiauliai.
845. Varaškevičius Jonas Kauno gub., Panevėžio apskričio, Laukagalių sodžiaus.

Parchim Liogeryje.

883 Endželis Simonas, Suvalkų gub. ir apskr. Slavinkų parap. Juškaimis.
884. Federavičius Petras iš Vilno gub., Ežerėnų apskr., Panedėlio valsč.
885. Gabalas Vincas, iš Kauno gub. Telšių miesto.
866 Gadliauskis Jonas, iš Kauno gub.
887 Godliauskis Jonas, iš Kauno gub., Telšių apskr., Žarėnų parap., Daktariškiai.
888 Gaidelis Kazys, Viln. gub.
889. Gaidys Kazys, Viln. gub.
890 Gakauskis Petras, Viln. g.
891 Galiauskis Mykolas, Vilniaus gub., Švenčionių apsk. Kuputiškių valsč., Labanorių parap. Stokovičnos sodž.
892 Galperis (Kalper) Aronas, Viln. gub.
893 Gėlis Juozas Suv. gub.
894 Gnečka Juozas, Suv. gub.
895 Gėryba Pranas, Kauno gub.
896 Glinskis Julius (sužeistas į dešinę koją), iš Kauno gub. Panevėžio apskr., Paberžės miestelio.
897 Grabys Antanas, Kauno g.
898 Gulbinskis Bronius, Kauno gub., Ukmerg. apskr., Kurkilų parap., Skiemočių sodž.
890 Ivaševičius Stepas, Viln. g.
900 Jablonskis Jonas, Kauno g.
901 Jakimavičius Vincas, Viln g.
902 Jakubaitis a. iš Kauno gub., Šiauliai, Miškičių sodž.
903 Jaras Jonas iš Suv. gub., Vilkaviškio aps., Paežerių valsč. Pilviškių parap. Piliunų sodžiaus.
904 Jasineskis Martinas, iš Kauno gub., Panevėžio apsk., Va 1 balninkų parap., Romeikių sodžiaus.
905 Jasiukonis Ignas, Kauno g., Juzintų parap.
906 Jasiulionis Antanas, Kauno gub. Juzintų parp.
907 Jaunis Juozas iš Kauno g., Raseinų aps. Grimzdų sodž.
908 Jučikas Vincas iš Kauno gub.
909 Jukšas Andžius, Suv. gub.
910 Juška Matas, Vinl guber.
911 Karalius Jonas, Vilniaus g.
912 Karalius Liudas, Kauno g.
913 Karalkevičius Liudas Viln g.
914 Karpavičius Bernardas, iš Vilniaus gub., Trakų apskr., Darsuniškių parap., Andrių nų sodž.
915 Kasparavičius Vlad. Viln. g.
916 Kastukas Pranas, Vilniaus gub., Ošmanų valsč.
917 Kavaliauskis Petrsa, Viln. g.
918 Kazlauskis Valėras, Viln. g.
919 Kolaitis Kristupas, Kauno g. Raseinų apskr., Grigališkės sodž.
920 Kenčickis Jonas, Viln. gub.
921 Keršys Antanas, Kauno g., Panevėžio apskr.
922 Kezis Jonas, Kauno gub.
923 Kilčickis Aleks., Vilniaus g.
924 Kiškis Kastas, Viln. gub.
925 Kolaitis Kristupas Kaun. g.
926 Kolaitis Pranas, Kauno gub.
927 Končius Dominin. Kauno g.
928 Kondratovas Kazys, iš Kauno gub., Salantai.
929 Krumskis Martinas, Vilniaus gub., Žiežmarių valsč., Vuivinių dvaras.
930 Kubilius (Kubiliunas?) Antanas, Kauno gub., Pabiržės valsč., Toliunų sodž.
931 Kubilius Antanas, Kaun. g.
932 Kutka Teodoras, Viln. g.
933 Kurauskis Antanas Viln. g.
934 Kuzevičius Jonas, Kaun. g.
935 Lepšys Petras, Kauno gub., Šiaulių apskr., Šiadrų par., Pavartyčių sodž.
936 Liepas Petras iš Kauno gub. Panevėžio apskr. Panemunės valsč. Senmiestis.
937 Lietuvaitis Matas, Suv. g.
938 Mačiunas Myk., Kauno gub.
939 Malavičius Domas, Vilniaus gub., Tverkiai, Valkininkų v.
940 Malčius (Malež) Tamas, Kauno gub.
942 Mankus Kipras, Kauno gub.
942 Mankus Kipras, Kauno g., Raseinų apskr., Elžvilkio v., Paviščiavo sodžiaus.
943 Markevičius Jurgis, Viln. gub., Trakų apskr., Žaslių valsč., Slabados sodžiaus. Raseinų apskr. Kreivių sodž.
944 Miškovskis Kazys, Kauno g.,
945 Mizula (Mizulė) Antanas, iš Vilniaus gub., Švenčionių apskričio, miestelis Žadickė.
946 Narvelis (Narvylis) Jokubas, iš Kauon gub., Raseinų apskr., Tarvydų sodž.
947 Petrauskas Adomas, iš Kauno gub., Ukmergės apskr., Leliunų sodž.
948 Roibis (Roibin) Jonas, iš Kauno gub.
949 Rusakevičius Juoz., Viln. g.
950 Samboras Benediktas, Kauno gub., Šiauliai.
951 Selnkov Pranas, Viln. gub.
952 Slušna (Slunšic) Kostas, iš Kauno gub., Telšių apsk., Abakių sodž.
953 Slusnis Kazys, iš Kauno g.
954 Staniulis Jonas, Suv. g., Veisėjų valsč., ir parap. Sadžiunų sodž.
955 Stankus Antanas, Kann. g.
956 Stravinskis Jurgis, Kaun. g.
957 Svirskis Bronius, Kaun. g.
959 Šimuliunas Juozas, Kaun. g.
960 Škleris Mykolas, Vilniaus g.
961 Šuminskis Adomas, Kauno g., Ukmergės apsk. ir par. Bimunai sodž.
963 Šuminskis Adomas.

(Seka ant 6 puslp.).

Prenumeratos Blanka

ALTS. Savaitraštis "Sandara", 366 W. Broadway, So. Boston, Mass. $2.00 metams.

Už pridedamą sumą $..... siųskit "Sandarą" šioms ypatoms:

Vardas ir pavardė.	Adresas.
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Siuntėjas .....
Date ..... 191.. m. P. O. .....

Karžygių kapas.

Parašė S. E. Vitaitis.

(Tąsa).

— Turėjau penkis sunus ir dukrelę — pradėjo senukė sunkiai atsidusus. — Užauginau juos pati viena, nes mano mylimas vyras, pačiame musų gyvenimo rytmetyje, padėjo galvą ant tėvynės aukuro. Jis tapo sušaudytas garsaus budelio už švietimą savo brolių — už skleidimą liuosybės idėjos.

Vyriausis sunus irgi pražuvo senai, senai — tuomet, kada jisai buvo labai reikalingas. Jisai buvo bejiegis ir negalėdamas eiti tėvo pramintu taku, pražuvo... Apverkiau, apraudojau jį...

Likusieji vaikai buvo tikrais įpėdiniais savo tėvo. Žingsnis žingsnin, pėda pėdon sekė jį. Buvo drąsus, pilni energijos ir pasišventimo! Nekartą mirtis žiurėjo jiems akysna, tačiaus jie nieko nepaisydami varė pirmyn savo pradėtąjį darbą. Ir nekartą musų namai nušvisdavo džiaugsmo ašaromis, matant kaip sparčiai kilo musų tautieta valanda, kurioje turėjo užtekėti liuosyčių susipratimas; kaip augo, bujojo pasėtoji liaudyje laisvės sėkla. Jau netoli buvo bės aušra musų žemėje! Ir jeigu šita baisioji karė nebut perkirtus kulturos darbo siulą, tai tikrai neužilgo musų tauta butų apsivainikavusi pergalės vainiku. Mųs sun kus darbas nebut nuėjęs niekais...

Iškilus šį pavasarį karei ir pašaukus prie ginklo demokratijos šalininkus, trįs sunai su pirmu pašaukimu stojo eilėsna tėvynės apgynėjų. Pasilikęs namie jauniausias, Antanėlis, kuris tuomet pabaigė tik 20 metus, labai liudėjo. Vieną dieną pasiekus žinioms, kad priešas musiškius muša ir jau veržiasi artin musų tėvynės visi, nusiminėme. Priėjęs Antanėlis prie manęs ir bučiuodamas man rankas su ašaromis meldė;

— Matute, leiski man įstoti kariuomenėn. Matai jau baisusis pasaulio vergijos nešėjas eina artyn musų namų, tad verčiau pražuti, negu jam vergauti, nes iš jo žabangų nieks neįstengs pasiliuosuoti.

— Ir aš noriu įstoti į Raudonojo Kryžiaus slaugintojas — tarė Alenėlė, kuri tuomet vos 18 metus buvo pabaigusi.

Nors man buvo begalo sunku skirtis su paskutine gyvenimo paguoda, nors širdis krauju pasruvusi vaitojo, tečiaus nesipriešinau jų norams. Dargi dvasioje džiaugiausi tokiais pasiryžimais savo vaikų, tad bučiuodama juos tariau:

— Jeigu jaučiate pašaukimą, jeigu girdite tėvynės balsą, tad eikite ten kur ji jus šaukia ir pildykite savo pareigas, kaipo tikri tėvynės mylėtojai!

Nulenkė senelė galvą ir nutilo. Turbut norėjo pagyventi tuomi vaizdu, kurį ką tik nupiešė.

Pulkininkas pajuto savo sieloje neišpasakytos pagarbos jausmą senelei. Jam rodėsi, kad iš silpnos, menkos senukės išaugo galingas milžinas didžius darbus atlikęs.

III.

— Pasilikau namie tiktai su marčia — vyriausiojo iš likusių sunų žmona, — pradėjo iš miego pabudusi. — Vienok neliudėjau. Raminau save giedria tėvynės ateitimi.

Iš fronto ateidavo kasdien vis liudnesni ir baisesni gandai. Pasakodavo atbėgę žmonės, kad priešas begalo galingas smarkiai eina pirmayn. Pasakojo, kaip užimtųjų vietų gyventojus labai kankina; jaunas moteris ir merginas gėdina, kudikius žudo, viską plėšią, o ko negali paimti, tai naikina ir degina. Baisu buvo klausyti tų gandų!..

Už trijų savaičių nuo karės pradžios, vieną dieną išgirdome kanuolių dundėjimą. Sulaukę nakties išvydome jau ir gaisrus— tai vienur, tai kitur dangus raudonavo... Musų apielinkės gyventojai išsigandę vieni pradėjo bėgti tolyn nuo fronto, kiti-gi kasė duobes, kad reikalui ėsant turėtų kur pasislėpti, taipgi jose slepė ir savo turtelį, kas kokį turėjo.

Mudvi su marčia irgi neatsilikome. Nors mums tas darbas ėjo labai sunkiai, nes aš jau sena, o marti turėjo mažą kudikį, ir vėl buvo sunkiose dienose, tačiaus kasėmės į žemę pačios ir viską, ką tik pajiegėme slėpėme.

Vieną vakarą, kuomet jau rengėmės gultų, staiga prasivėrė grinčios durys ir įbėgo Alenėlė! Baltai pasirengusi, su raudonu kryžiumi ant krutinės, tarsi angelas įskrido, kuris nušvietė musų apsiniaukusius namus. Apipuolėme ją ir ką tik nesuplėšėme. Aš traukiau į save apipildama visokiais klausimais, marti vėl į save klausinėdama apie vyrą.

Paliaukite, duokite man nors atsikvėpti! —tarė ji alsuodama. — Bėgau be dvasios— pradėjo ji šiek-tiek atsikvėpus — nes laiko visai mažai teturiu. Už penkiolikos minutų vėl turiu grįžti į ligoninę, tad apsakysiu nors kiek galėdama. Broliai visi keturi fronte. Visi dar sveiki — šį rytą mačiausi su Antanėliu. Blogai mums... Priešas nepergalimas; viską triuškina ir musiškiai negali jo sulaikyti — smarkiai eina pirmyn. Pilnos ligoninės sužeistų ir tukstančiai lavonų ir sužeistų lieka karės lauke. Ką priešas su jais daro, sunku pasakyti. Vienok yra kalbama, kad musiškius sužeistuosius damuša ir iš jų lavonų sunkia riebalus šovinių darymui.

— Dieve brangiausis, apsaugok mus nuo tų nelaimių ir suteiki musiškiems pagelbą! — suvaitojau.

— Mes su ligonine traukiamės atgal. Dabar sustojome Upėnuose pasilsėti, tad aš išsiprašiau ant pusės valandos pailuosavimą, kad Jus aplankyti.

— Ar dar toli priešas? — klausia marti.

— Visai netoli. Jeigu nepavyks musiškiams nei kiek sulaikyti, tai rytoj apie pietus jau bus čionai.

— Oi, Jezau! — sušuko marti visa išbalusi ir drebėdama kaip apušės lapas.

— Nėra ko vaitoti — ramina Alenėlė.— Matyt taip likimo lemta... Dabar geriausia bėgti tolyn nuo fronto, nes pakliuti priešo naguosna pavojinga. O kuomet musiškiai atsigriebs ir priešus išvys, tuomet vėl sugrįšite namo. Sudiev! man jau laikas bėgti.

— Pabuk dar nors valandėlę, paukštele mieloji — maldauju jos.

— Negalima! Atminkite kad aš esu militarėje tarnyboje ir dargi karės fronte, kur viskas turi buti išpildyta sekunda sekundon. Sudiev!..

Prišoko pabučiavo mane, marčią ir išbėgo. Mudvi išsivijome paskui. Lauke išvydome burį bėgančių kavaleristų, kurie pamatę mus sušuko:

— Slėpkitės kas gyvas, — priešas atsiveja!

Ar į Upėnus dar galima dabėgti? — klausia Alenėlė.

— Upėnai jau užimti. Slėpkitės!

Ir beveik toje pat valandoje pradėjo švilpti kulkos pro musų galvas. Mes ilgai nelaukdamos pasislėpėme visos trįs štai šitoje duobėje, kur dabar kapas supiltas stovi. Ji tuomet buvo tuščia ir prirengta pasislėpimui laike mušių.

Nors nematėme ir nežinojome kas ant viršaus darėsi, tačiaus girdėjome neapsakomą užimą ir trenksmą ir jautėme žemės drebėjimą. Kartais iškildavo toks trenksmas, kad rodosi visas pasaulis griuva. Tai vėl girdėjosi lyg triobų griuvimas. Mes-gi visos sėdėjome duobėje be žado— net garsesnį kvapą išleisti bijojomės. Dundėjimas ir trenksmas pamaži tolinosi į musų šalies gilumą.

— Nelaimė!.. Patekome priešo naguosna —sušnabždėjo Alenėlė.

Kaip ilgai duobėje sėdėjome, negaliu pasakyti. Tiktai kuomet šuvių balsas atsitolino ir pasidarė visai neaiškus, nutarėme išlipti iš duobės. Alenėlė pirmutinė iškišo galvą ir baisiai išsigandusi sušuko:

— Musų sodyba dega!

Skubiai išsiritome iš duobės. Stuba jau buvo sugriuvusi, o kitos triobos visoje savo pilnybėje degė. Apie gesinimą negalėjo buti nei kalbos.

Paskutinis Rusijos Monarchas.

Parašė K. Norkus-Narkevičius.

(Užbaiga).

Šis yra paskutinis straipsnys mano rašto, pašvęsto paskutiniojo Rusijos monarcho, Nikalojaus antrojo, atminčiai. Jis tęsėsi nuo 38 iki šiam "Sandaros" numeriui. Tilpusią šame rašte medegą apie monarchišką šalies pavergimą, žmonių aplupimą ir prie apšvietos neprileidimą bei jų kankinimą prašyčiau skaitytojų įsidėmėti, kad žinojus, jogei kiekvienos šalies gyventojams reikia saugoties, idant netekus nė rusiškų, nė vokiškų, nė lietuviškų, nė kitokių patvaldžių "globon".

Pabaigoje paduodu truputį medegos apie kankinimą patekusių į cariškas rankas kovotojų už žmonių laisvę, kaip tie kovotojai neapkentė cariškų budelių ir kaip rusų liaudyje išaugo cariškoji neapykanta.

Politiškų kankinių nusižudymai.

Dauguma nuteistųjų mirtin nenori, kad juos žudytų cariški budeliai, bet jie visokiais budais stengiasi dagauti nuodų arba peilį ir nusižudyti.

Pasmerktieji mirtin dažniausia stengiasi nusižudyti "cianisty cali", kartais morfino nuodais, o kartais net ir peiliu. "Įdomu, — rašo Karolenko draugas,—kad nė vienas iš nuteistųjų mirtin nenori karties ant virvės arba ant šniuro, nors juos gauti yra daug lengviau". Laikraščiai minėdavo atsitikimus kalinių pasikorimo, bet faktiškai daug mažiau kalinių kariasi negu kitais budais nusižudo. Mirtis nuo budelio rankos rodosi niekingesnė ir baisesnė. Nuteistieji mirtin pirmiausia pasirenka "savanorią" mirtį, "kuomet pats užsimanysiu", ir jeigu galima, tat ji turi but kitokia, negu teismas paskyrė. Bėgyje tų metų, kuriuose Koroienko gavo medegą apie kalinių gyvenimą nuo savo draugo, — vienas nuteistasai mirtin nusinuodijo strichinu ir mirė didžiausiose kančiose. Kitas persiskrodė peiliu savo širdį. Trečias susibadė peiliu, bet nenumirė. Ketvirtas pasidarė didelę žaizdą rankoje stiklo šmotu, jis taipgi liko gyvas. Buvo taipgi keli atsitikimai, kad nusinuodyjantieji pasikankindavo bet nenumirdavo...

Šie nusižudymai ir bandymai nusižudyti įvyksta prie akių visų kameros kalinių.

Vienas kalinys taip aprašo tragingą savo draugo mirtį:

"Neišpasakytas budo tvirtumas, sudrębinantis paveikslas didvyriškos mirties. Prieš mirtį jis buvo linksmas, rukė, kalbėjo, juokavo. Jo nervavimosi nebuvo galima pastebėti. Paskui apjieškojo širdies vietą, viena ranka pridėjo peilį, o kita sudavė: vienas! du!.. Paskui ištarė: "Vot puiku! Išimkite". Ir pradėjo kriokti ir numirė, nė kartą nesušukęs".

Jis paliko raščiuką: "Baigiu gyvenimą nusižudymu. Jųs mane nuteisėte mirtin ir gal manote, kad aš bijau jusų nuosprendžio. Ne! jusų pasielgimas manęs nebaugina. Bet aš nenoriu, kad ant manęs jųs loštute komediją, kurią jųs pasiryžote pildyti savo formališkumais. Man gręsia mirtis. Aš tai žinau ir prisijimu. Aš nenoriu laukti mirties nuo jusų rankos. Aš nutariau ankščiau numirti. Nemanykite, kad aš toks pat bailys, kaip jųs".

Mirtis tam karžygiui matomai buvo paskutiniu aktu, jeigu ne atviros kovos, tat nors polemikos su priešais.

***

Paskutiniai pasimatymai.

Du kartu į savaitę prie kalėjimų vartų prisirenka buriai žmonių, ir kantriai laukia, kol atsidarys durys. Tai yra kalinių tėvai, motinos, broliai, seserys, sunųs, dukterys ir pačios, atvykusios pasimatyti su savaisiais. Durys, galiop, atsidaro.

Ilgas, siauras ir nešvarus kambarys su vienu langu. Perdėm jis pertvertas dviem sienukėmis: apačioje medinės, o viršuje geležinės. Tarpe sienukių yra dviejų aršinų platumo tuštuma. Per tą tuštumą ir per dvi sienukes kaliniai pasimato ir kalbasi su savo giminėmis. Kadangi kalbėties prisieina visiems drauge ir bendras kalbėjimas glušina žodžius, tat per kelias minutes "pasimatymo kambarys" prisipildo uku ir šaukmais. Kiekvienas stengiasi kalbėti garsiau už kitus, kad jo žodį išgirstų stovintis už dviejų grotelių brangus jam žmogus. Pasimatymo kambaryje girdisi keisti užuojautos ir gailesties balsai, moterų spiegimas, matosi drugio krečiami veidai, ašarotos akys ir bejiegis niekam negirdėtas verksmas ir geležinių pančių češkėjimas....

***

Štai sena kaimietė, ji pėkščia atėjo 50 viorstų ir susuktais savo pirštais godžiai įsikabino į geležinę tvorelę. Ji kelis kartus bando ką tai pasakyti savo sunui, bet jos silpnas balsas pražuna betvarkiame užime, geležinių pančių čerškėjimo ir kalinių verkime. Ji vien tik mosykuoja suvargusia ranka ir jau tik žiuro užverktomis akimis... O už penkių ar septynių minučių pasimatymas pasibaigia. Visus išveja, ir prie geležinių grotelių leidžia naujas kalinių partijas ir atėjusius juos aplankyti "valnuosius". Pirmieji nueina pilni nepasiganėdijimo ir gailesties. Norėjosi taip daug pasakyti brangiam žmogui, bet kitas negavo progos nieko pasakyti.

***

Rusijoje cariškoji valdžia išžudė tukstančius žmonių. Apie tiek motinų, gal but apie tiek tėvų, seserų, brolių ir pačių žiurėjo per tas grotas į sau brangius žmones, kuriems gręsė mirtis. Atsisveikinti pasmerktus mirtin darbininkus ateidavo visi jų gimines, kuriuos tik daleisdavo. Ir kiek sunkaus, neužmiršt ino ir kartais nedovanotino skausmo išnešiojo tie prasti žmonės po priemiesčius ir po tolimus sodžius.

***

Kuomet įvyksta teismo nuosprendis, — "smertnikas" gauna privilegiją. Nuo jo nuima geležinius pančius ir jo artimiems giminėms leidžia su juom pasimatyti kalėjimo raštinėje. Ir vėl keliais juda vežimai, o juose sėdi senos motinos ir tėvai važiuojantieji pas brangius, vargingai išauklėtus savo sunus paskutiniam pasimatymui. Kariško teismo nuosprendis dažniausia vykdomas umai, ir kol sena motina pėkščia puškoja per sniegą, arba iriasi su sukudusia kumelaite, — darbas dažnai jau buna užbaigtas. Cariškas kalėjimo tarnas, kaip rusiškas mužikas abelnai, be jokio susijudinimo kalba apie mirtį ir apreiškia, kad jos sunus tapo pakartas saulei tekant, tame laike, kuomet ji tamsoje blogais keliais ėjo prie savo numylėto sunaus.

***

Dą tokį faktą Korolenko paduoda: "Viena motina priėjo prie kalėjimo ir pradėjo maldauti leidimo pasimatyti su sunum. Vieton leidimo jai sargas atnešė pluoštelį plaukų, — tai viskas, ką jai galėjo palikti jos sunus. Prieš pakarsiant sunus paprašė žirklių, iškirpo žlupsnį savo plaukų ir paprašė perduoti juos jo motinai. Paskutinį jo norą cariški tarnai sąžiningai išpildė.

***

Balaševe buvo toks atsitikimas: Nuteistas mirtin jaunikaitis Šumirovas pasiuntė tėvui laišką, prašydamas kad jis atvažiuotų jį atsisveikinti prieš nužudymą. Jeigu prie kartuvių gali but nors elementaris žmoniškumas, tat jis reikalavo vieno iš dviejų: arba atsisakyti perduoti tėvui laišką, arba daleisti pasimatymą tėvo su sunumi. Kitaip, rodos, nė cariškoji valdžia pasielgt negalėjo...

Tėvui pavelijo paskutinį kartą pasimatyti su sunumi.

Tėvas, nuvargęs ir sergantis senis, paėmęs paskutinius skatikus nuvyko į Saratovą drauge su jaunesniuoju sunumi.

Pirmiausia jie, žinoma, kreipėsi į teismą. Čia jam patarė pasiteirauti pas kariuomenės vadą. Bet į visus senelio klausimus: "Ar dą gyvas mano sunus," — jam visur šaltai atsakydavo: "Nežinome". Senis suvažinėjo į Kazanių, bet ir ten jam jokios žinios apie jo sunų niekas nesuteikė. Sugrįžo į Saratovą ir tris — keturias dienas nuvargintomis kojomis daužė visokius slankščius. Ėjo pas prokurorą, pas kalėjimo šventiką, į kalėjimo raštinę. Ant galo kas tai pasigailėjo susigraudinusio ir verkiančio tėvo ir pranešė jam, kad jo sunus jau pakartas...

IŠ LIETUVOS.

Vokiečių darbai.

Vokiečiai Riežicon įėjo 22-II 2 val. po pietų, labai iškilmingai "ponijos" sutikti: važiavo delegatai jų pasitikti. Mųšių nebuvo: tik pricš ateisiant metė bombas iš aeroplanų: buvo daug užmuštų. Atėję vokiečiai pradėjo savaip tvarkyti: panaikino tuoj visus rusų valdžios veikusius dekretus. Žemes paliepta sugrąžinti dvarininkams, panaikino visus revoliucinius komitetus.

Prie vokiečių gyventi sunku: režimas — vokiškas, rekvizicijos baisios. Valstiečiai dejuoja ir laukia, kaip išganymo, kad vokiečiai išeitų iš Riežicos.

Miltų davė visam mėnesiui mudviem 2 svaru. Bus, turbut badas.

Grįžimas Lietuvon.

Dabar Lietuvon uždrausta įvažiuoti, nes labai perpildytos "Karantino vietos", (Karantinas — vieta atvažiuojantiems iš ten, kur siaučia kurinors limpamoji liga. Jie čia turi išbuti tam tikrą laiką, kad nepernešus į keliaujamąją vietą ligos. Red.) tremtiniams: laiko juos ten apie 23 dienas, buk skiepiją cholerą, tifą ir tt. Už dviejų — trijų savaičių leidimas vėl bus galima gauti.

Aš žadu, jei galima bus, atvykti kokiai savaitei Petrapilin.

Viso labo.

Proncė Paukštvanagis.

("N. L.").

SKAITYKITE IR PLATINKITE "SANDARĄ".

"SANDARA"

Amerikos Lietuvių Tautinės Sandaros oragnas.

Metams kainuoja (Amerikoje) $2.00
" " (Užsieniuose) $2.50
Pavienis numeris 4c.
Agentams duodama už platinimą rabatas.

"THE LEAGUE"

The organ of the Lithuanian National League of America.
Yearly Subscribtion:
In the United States $2.00
Six months $1.00
To Foreign Countries $2.50
Kreipiantės rašykite:
"Sandara"
366 W. Broadway, So. Boston, Mass.

Atsiunčiamieji Redakcijai rankraščiai turi buti su autoriaus parašu ir antrašu. Rankraščius Redakcija taiso ir trumpina sulig savo nuožiuros. Netinkantieji spaudai smulkesnieji raštai (korespondecijos, eilės ir t. p.) naikinami ir autoriams negrąžinami.

"SANDARA"
366 Broadway
So. Boston, Mass.

Apžvalga.

Smarkus lietuvis.

True translation filed with the postmaster at Boston, Mass. on October 30, as required by the act on October 6, 1917.

"The Boston Globe" iš 24 d. spalio paduoda tokį pranešimą iš Berno:

"Pirmas Amerikos kareivis pabėgo iš Vokietijos belaisvės. Tas pirmas Amerikos kareivis, kuris pabėgo iš Vokietijos yra lietuvis Pennsylvanijos, originale lietuviška pavarde.

Jis vėl pasiekė savo regimentą Elzase".

Lietuviai prašo paliuosavimo nuo bolševikų.

True translation filed with the postmaster at Boston, Mass. on October 30, as required by the act on October 6, 1917.

Bostono angliški dienraščiai spalio 25 d. patalpino tokį pranešimą iš Kopenhageno:

"Vos tik vokiečių armija evakavo Lietuvos teritoriją rytuose nuo Brets - Litovsko, ten užpludo bolševikai su savo Raudonąja armija ir pradėjo raudonąjį terorą tarpe gyventojų.

Du delegatai nuo Lietuvos žmonių dabar yra Kopenhagene kurie kreipėsi prie Amerikos, Anglijos ir Francuzijos atstovų prašydami apgynimo nuo Raudonosios gvardijos teroro. Vienas lietuvių delegatas korespondentui pasakė, kad vokiečiai evakavę visas teritorijas Disnos, Minsko ir Mogilevo distriktuose, pagal Brest-Litovsko sutartį. Šių teritorijų gyventojai neturi ginlų ir nesusiorganizavę, del to jie negal apsiginti nuo plėšikų teroro. Žmonės prašo, kad evakuotos teritorijos butų užimtos amerikonų, francuzų ir britų armijomis".

Jau penkti metai kaip kruviną Lietuvos kuną drasko visoki ginkluoti plėšikai. Mums rodos, kad Lietuvos gyventojams jau nusibodo techniško pasaulio perkunijų klausyti...

Lietuvos kunigų kova už privilegijas.

Petrogradinės "Naujosios Lietuvos" 13 numeryje, už 18 d. balandžio 1918 m., skaitome:

"Avių kirpikai, rodos, visada sutinka. Bet tas sutikimas tol, kol ir vienam ir antram nauda. Kai tik vienas pasikėsina antro nuosavybės užgrobti, tuoj prasideda vaidai, nesutikimas ir... vieno laimėjimas, antro pralaimėjimas.

Tas-pat pasidarė Lietuvos "tėvelių" tarpe. Štai žinutė iš "Vado" (teisinga!) No. 13:

"Vilniaus vyskupijos valdytojas kun. Michalkevičius buvo įsakęs Vilniuje prie Švenč. Motinos litanijos kalbėti "Krolowo Korony Polskiej". Pasipriešinus keliems kunigams, penkis suspendavo. Seinų vyskupas Karosas, sužinojęs apie tai, parašė kun. Michalkevičiui laišką, kad toksai pasielgimas ne tiktai nėra kunigiškas, bet ir nekrikščioniškas. Laiškas per Tarybą nuėjo pas kun. Michalkevičių. Ir vienkart pasklydo po visą Vilnių garsas apie šį atsitikimą. Kun. Michalkevičius net apsirgęs. Lietuvos Tarybos delegacija nuvyko pas Nuncijų ir papasakojo visą atsitikimą. Ir štai kun. Michalkevičiui buvo įsakyta pasišalinti".

"Lietuvos "tėvėlių" vaidai baigėsi kriziu. Vilniaus vyskupija be vado. Reikia naujo piemens.

"Į Vilniaus vyskupus statoma kandidatais prof. J. Matulevičius, pral. Maculevičius (Maironis), prof. J. Šaulys ir kan. Alšauskas. Paskutinis turįs daugiausia šansų. Jį palaiko Lietuvos Taryba".

Taip rašo klerikalizmo oficiozas — "Vadas".

Lietuvos Apskričiai.

"V. Liet." paduoda iš "L. Aido" žinią, kad Lietuvoje dabar panaikinta senos gubernijos, o įvesta šie apskričiai:

Vilkaviškio, Naumiesčio, Marijampolės, Seinų, Alytaus, Kaišedorių, Vilniaus, Širvintų, Maletų, Salgudiškių, Utėnos, Rakiškio, Biržių, Kupiškio, Ukmergės, Kauno, Kedainių, Panevėžio, Joniškėlio, Šiaulių, Akmenės, kuršėnų, Skaudvilės, Raseinų, Pajurio, Vežaičių, Telšių, Sedos ir Kretingos.

Numirė "babuška".

"Narodnaja Gazeta" paduoda žinią iš Paryžiuje išeinančio rusų laikraščio "Obščee Dielo", kad Rusijos revoliucijos motina, Ekaterina Konstantinovna Breško-Breškovskaja, jau numirė.

Ji gimė aristokratiškoje rusų šeimynoje 1844 m. ir išėjusi iš mokyklos visą savo gyvenimą pašventė kovai prieš žiaurųjį Rusijos carizmą. Ją gerbė ne tik Rusijos inteligentija bet ir viso pasaulio darbininkai, kurie ją žinojo. Cariškoji valdžia ją buvo išsiuntusi į Sibirą, kur ji prasikankino kelesdešimts metų ir tik nuvertus caro valdžią sugrįžo Petrogradan, kur ją revoliucionieriai sutiko su didžiausiomis ovacijomis.

Rusijos gyventojai savo revoliucijos motiną neužmirš niekuomet, ir pasaulis ją amžinai atmins kaipo prakilniausią moterį, visą savo gyvenimą pašventusią kovai del žmonijos labo.

Ji parašė kelias brošiurėles ir viena iš jų, Laisvų Piliečių Pareigos", pora mėnesių tam atgal tilpo "Sandaroje" K. Norkaus - Narkevičiaus vertime.

Susivaidinę už biznį parodo tikrąjį savo draugų veidą.

SLR.-K. organas "Garsas smarkiai karšia kailį kunigų biznio organui "Draugui". "Garsas" deda strapsnius ir antgalvyje "Draugą" vadina nedraugišku visuomenei. "Garsas" bara "Draugą" ir už tai, kad pastarasai paskelbia, kiek bonkų vyno Chicagos parapijonai suaukauja švenčiam bažnyios bizniui- bazarui.

"Garsas" nurodo, jogei "Draugas" yra silpnas politikierius, kad pripažįsta klerikališkų įstaigų (Tautos Fondo etc.) griuvimą.

"Garsas" ne mažesniu už "Draugą" storžieviškumu šmeižia Dr. J. Šliupą ir prikiša "Draugui" griovimą planų kokių tai "katalikiškų" namų statymo.

O tulas žmogus, pasirašydamas "Nelaimingas "Draugo" Skaitytojas", štai ką pasako katalikiškame "Garse" apie kunigišką, juodąjį šmeižiką, Chicagos "Draugą", kurio bendrovės buvusis pirmininkas, kun. Ežerskis neseni ai pagarsėjo su Marytės istorija.

"Garse" tarp kit-ko skaitome:

"Draugas", kurs turėtų ir galėtų buti **tikru draugu** musų visuomenės, jos vairu, budintoju, stiprintoju, turėtų buti kelėjas tarp pačios katalikybės kaip ir tautiško susipratimo, šiandie jis, it kokia angis, atsigręžęs kerta į musų rimčiausias, naudingiausias įstaigas, kurių išauginimui, šimtai veikėjų, visa katalikiškoji visuomenė padėjo tiek darbo, tiek širdies, energijos!

O viso kaltė tame, kad "Draugo" redakcijos krėsle, nėra rimtų visuomenės pasitikėjimą turinčių žmonių, kad ten yra tik samdininkai, užtai "Draugas" be autoriteto, virto nebe visuomenės norų, troškimų, aspiracijų reiškėju, bet virto "organu" vieno-antro siauro kunigoklebono ar pataikuno, silpnaus redaktorėlio.

Ar ilgai dar "Draugas" loš rolę ardytojaus visų prakilnių darbų bei sumanymų, ar niekuomet jis nepataps musų laikraštijos rimtu nariu? Juk kiekvienas laikraštis turi prisidėti prie istoriško, švento darbo — atgavimo tėvynei laisvės. Juk ardyt ką, arba rišti vergijos pančius, nereikia nei ypatingų gabumų, nei prakilnumo, kiekvienas žemadušis gali nuveikti pragaištingus musų tautai darbus. "Draugas" jeigu jis yra tikrai visuomeniškas laikraštis (bent save taip vadina, kuomet šėrus parduoda...), tai ir turėtų darbuotis naudai tautos ir Bažnyčios, t. y. visuomenės labui, o ne tarnauti vienutei arba porai nesusipratusių egoistų".

Išrodo kad ir "Garsas" galiop pasipiktino "Draugo" nachališkumais. Ir butų viskas gerai, jeigu "Garso" protestas prieš savo brolį butų pamatuotas žmonių gerove, o ne bizniu....

Kalėdos ir aukos.

Kuris žmogus niekur neaukauja, iš to sunku i r reikalingiausiems tikslams aukų laukti, bet kuris į reikalą ne tik žodžiu, bet ir su pagelba atsiliepia, tam progų yra begalės!

Nuo šio numerio "Sandaroje" įvedamas "Kalėdų Eglaitės" skyrius. Skaitykite ir atsiliepkite į jį. Ir visi Sandaros nariai bei šiaip lietuviai - demokratai besirupinantieji Amerikos lietuvių sandariečių - demokratų laikraščiu "Sandara", atsimindami "Sandaros" išpirkimą ir siųsdami tam tikslui kalėdinį prezentą, neužmirškite ir "Kalėdinės Eglaitės" Lietuvai.

Amerikos Lietuvių Tautinės Sandaros organizacija pasiėmė laikraštį savo nuosavybėn beveik visiškai be pinigų, tat išsimokėjimas už spaustuvės mašinas dabar ALTS. pusėtinai apsunkina. Bet ačiu tam, kad daug susipratusių tėvynainių šiam visuomeniniam musų tautos darbui užjaučia, ALT. Sandara vis daugiau tėvynės meilės ir apšvietos nukamuotoje musų visuomenėje praskleidžia.

Nelaukime nieko, broliai lietuviai ir sesers lietuvaitės, bet tuoj pat remkime svarbiausius musų tautos reikalus ir musų tautą gaivinančias įstaigas!

Dailininkų organizavimas ir "Lietuva".

Nesuprantamas "Lietuvos" keistumas, kurį ji rodo savo užsispyrime prieš Amerikos lietuvių dailės mylėtojų, muzikalių ir vokalių jiegų suorganizavimą. "Sandaros" No. 41 mes "Lietuvos" prašėme pasakyti, del ko ji griauna taip svarbų darbą, bet vieton pasiaiškinimo, vieton patarimų to organizavimo darbe, 43 "Lietuvos" numeryje vėl liejama nuodinga tulžia į pradėtąjį darbą. O už savo pirmąjį "perlą" "Lietuva" taip pasiaiškina:

"Už pastebėlę, kuri tilpo viename "Lietuvos" numeryje kaikeno bagndyta pykti. Veltui. Mes norėtume tikėti, kad tie "dailininkai" gal ir ištikrųjų trokšta matyti Vilniuje gražią operą ir simfoniją. Bet jeigu jie ištikrųjų to nori — reikėtų visai ne taip daryti, kaip dabar daro."

Jeigu ne taip, tat del ko "Lietuva" nepajiegia daugiau nieko šiame darbe pagelbėti, o vien tik ironiškai tyčioties iš to, iš ko jai nepridera tyčioties? Paskutiniame "L." No. straipsnyje "Ną, ir ką mes darysim" p. B. K. Balutis išreiškia butiną reikalą absoliutės Amerikos lietuvių vienybės visuomeniniuose darbuose, o kitame straipsnyje, po kuriuom jokio parašo nėra, maišoma pančiakos su akademija, A. B. C. su opera ir Simfonija, košeliena su "septyniais liežiuviais" ir kitokia makalienė. Tai pašvenčiama dailininkų registracijos reikalui, kurį sumanė keletas rimtų ir darbščių dailę mylinčių ypatų su gerb. kompozitorium M. Petrausku. "Lietuva" juos apkrikštijo "nepašauktais". Gal "L." lauks kad atvažiuotų iš Berlino ar Leipcigo "pašaukti profesoriai" ir atidarytų lietuviams visokias mokslo ir dailės institucijas? Bet tai butų dvasios ubagų laukimas.

Prie dailininkų organizavimo dirba žmonės su geriausiais norais, kaip kas gali ir pajiegia dirbti labui ir gerovei lietuvių visuomenės. Jie dirbs ir nenustos energijos del tų juokdarių užsispyrimo, kurie patys tokiais budami kitus pavardžiuoja.

Visas laikas buvo dirbama pasiįšventusių dailininkų pionierių čia Amerikoje ir buvo darbas taip varomas, kad supažindinus žmones su muzikos menu, tat nekurie, vėliau atvažiavę, rado toj srityje daugiau pra mintus takus ir jau gavo plutą duonos...

Gerai butų, kad autorius to rašinio dą papasakotų, kokias jis mato esančias išpustomis muzikos įstaigas ir apie "diplomuotus" artistus, tat butų galima pakalbėti aiškiaus, nes nėra reikalo to baidyties, kas išrodo netobula.

Dailininkų organizavimą, tokį kaip dabar jis pradėtas užgyrė didelė dalis musų spaudos. "Keleivis" šiame atvėjuje pasirodė rimtesniu už "Lietuvą" o tą ypatą, kuri per "Liet." griauna dailininkų organizavimo darbą, "Keleivis" netašytu chamu vadina. "Amerikos Lietuvyje" tilpo pricinkųs šiam darbui pp. Steponaičio ir Galinio straipsniai, o "A. Lietuvio" redakcija štai kaip iš "Lietuvos" pasijuokia:

"Lietuva" panorėjo gardžiai pasijuokti iš sau nepatinkamų asmenų, bet neapsižiurėjo, kad juokus krečiant galima ir savo paikumą vieton gudrumo parodyti ir save ant juoko išstatyti.

Steigėjai Lietuvos operos ir simfonijos anot "Lietuvos" esą juokdariai, nes nėsa kompetentiški muzikoje, nėra dailininkai. Matomai "Lietuva" vieton persitikrinus ir dasižinojus kas ir kaip steigiama, patikėjo kokiam juokdariui a la Charlie Chaplin. Ir juoką už tikrą pinigą priėmė. Nieks čia operų ir simfonijų neįsteigia, bet padėti finansuoti įstaigas ir organizuoti dailininkus ir be ex-vargoninkų pagelbos galima, ypatingai, kuomet iniciatyvą ir direktyvą turi **tikri dailininkai.**

Ar ne labiau juokinga ir nedidesni juokdariai yra musų redaktoriai, kuomet nebudami dailininkais — dailės skyrius veda?"

Beto "Laisvės" 86 No. p. R. Mizara, vienas iš pasiraišiusių po atsišaukimu į Amerkos lietuvius dailininkus, nurodinėja "Lietuvai", kuomi ištikrųjų toksai dailininkų organizavimas motyvuojama. Ten gana nuosekliai atsakoma p. St. Simkui, su kurio pagelba "dailės košė" "Lietuvoje" verdama.

Ir del ko taip yra?!

Įdomu ar "Lietuva" atsakys brostvininkų organui "Darbininkui", kuris jos įsiundytas ant žmonių loja.

Pseudo - Patriotai.

Kam širdingai rupi savos tautos reikalai, tas juos stato pirmoje vietoje visų darbų ir pareigų. Kas šiandien lietuviui gali buti svarbiau už Lietuvos laisvę? Man rodosi, kad šitas klausimas giliai įleido šaknis kiekvieno tikro lietuvio širdin ir išvieno teka su jo krauju. Rodosi kiekvienas tikras lietuvis - patriotas sutiktų noriai net savo gyvastį paaukauti ant tėvynės aukuro, bile tiktai Lietuvai užtekėtų skaiščioji laisvės aušra.

Tačiaus yra musų tarpe ir tokių lietuvių, kurie iš Lietuvos likimo sau smagiai tyčiojasi. Ir tai daro žmonės, kurie tik save tikrais patriotais statosi, o visus kitus tautos išsigimėliais pravardžiuojasi. Nors nevertėtų apie juos nei kalbėti, nes laikui bėgant jie visviena turės pranykti, bet kadangi dabartinis momentas yra begalo svarbus ir Lietuvos laisvės klausimą vis dar tebeslegia sunki ukana, todel negalima praleisti nei vieno pragaištingo žingsnio šitam klausimui. Ypač dar ir delto, kad paskui šituos pseudo - patriotus didelis burys musų brolių ir sesučių seka, kurie suklaidinti mano, jog tikruoju Lietuvos keliu eina. Todel butinai reikia demaskuoti visi tautos mažadvasiai veikėjai, kurie tik stengiasi trukdyti Lietuvos laisvės darbą, ir savo partijos likimą stato augščiau Lietuvos likimo.

Tokiais žmonėmis yra musų dešiniojo sparno vadai — klerikalai. Jie jau daug kartų parodė savo tikrąjį veidą, bet Lietuvos laisvės klausime, jie labiausiai save demoskavo net po du kartu!

Musų klerikalų obalsiu yra: "tik Rymo-katalikai yra gerais lietuviais ir tikrais patriotais, o visi kiti tai tautos išsigimėliai". Ir todel jie visus savo žygius tautos reikaluose, pradeda ir baigia sulig tikėjimo taisyklių ir principų, kuriuos diktuoja Vatikanas, o jo galva yra popiežus. R.-Katalikų bažnyčios sutvarkyme demokratiškumo negali buti, tą mums pasakė nekartą musų kunigai, todel ir R.-Katalikų tikėjime demokratišku mo nėra. Čionai viską valdo ir

tvarko popiežiaus diktatura ir todel kekvienas geras katalikas turi pasiduoti tai diktaturai. Kitaip jis nebus geru kataliku. Aš visuomet gerbiau ir gerbiu žmonių persitikrinimo jausmus — jų sąžinės šventinyčią, ir dabar nekliudinčiau tikėjimo nei jo tvarkos, jeigu su tuomi nebutų surišta Lietuvos reikalai. Jeigu šitie mano žodžiai yra prasižengimu prieš katalikų tikėjimą, tai užtai yra kalti tie, kurie sumaišė ir maišo tikėjimo dalykus su tautos reikalais. Kuomet šitie du klausimai maišomi, tai kalbėdamas apie vieną, turi, nors ir nenoroms, prisiminti ir kitą. Pagaliaus sunku ištylėti, kuomet aiškiai matai, kad kaip tautos, taip ir tikėjimo reikalai yra laikomi tiktai tuomi šydu, kad reikalui prisiėjus, bažnyčios valdovai turėtų kuomi pridengti savo užslėptų tikslų nuogumą.

Popiežius, kaip jį kunigai per stato ir katalikai sau įsivaizdina, turėtų buti teisingas Kristaus vietininkas; malonus globėjas ir užtarytojas nuskraustųjų, širdingas suramintojas nuliudusiųjų. Tačiaus pas popiežiaus sostą teisybės nėra — jis apsiaustas politikos siekiniais. Tenai pasigailėjimo ir užtarymo nejieškok, nes tenai galingųjų balsas tiktai girdimas! Štai lietuvių tauta, kuri beveik visa išimtinai per 500 metų buvo ir šiandien yra ištikima popiežiui, nes mažai tokių susirinkimų ir seimų atlaikyta, kurie nesveikintų to galingo bažnyčios monarcho, tačiaus kuomet ji šiandien visa sukruvinta klabina į Vatikano duris, tai vietoj pagalbos, naujus smugius aplaiko.. Pernai popiežius savo taikos pasiulijime paminėjo mažesnes ir pusiau protestoniškas tautas,kai po laisvės vertas, o apie Lietuvą nei puse žodžio. Tuomet nekurie lietuviai paabėjojo, apie Vatikano tikslų neteisingumą, nes manė kad popiežius gal nieko nežino apie lietuvius. Tačiaus pastaraisiais laikais visiems paaiškėjo popiežiaus politiški tikslai — jisai deda visas pastangas kad Lietuva lenkams patektų! Štai pasiekia amerikiečius žinios, jog popiežius lenkiškus vyskupus siunčia Lietuvon, kad tie po senovei varytų savo biaurų lenkinimo darbą. O lenkiškų vyskupų Lietuvoje darbų biaurumas, sudrebina kiekvieno lietuvio prigimtį. Jų darbus mums geriausiai apipiešia kun. Prapuolianis savo knygoje: "Lenkų Apaštalavimas Lietuvoje". Šitoje knygoje kaip veidrodyje, atsispindi bjaurus darbai bažnyčios valdonų. Joje kiekvienas lietuvis gali pamatyti, kaip popiežiaus pasiuntiniai pustija Lietuvą. Ir šiandien, kuomet Lietuva laisvės klausimą pastatė gyvybės ar mirties klausimu, popiežius po senovei savo paprastas klastas Lietuvai krečia! Tiesiog išjuokia musų troškimus ir spiaudo į kruvią Lietuvos širdį!

— Ir ką ant to sako musų kunigai ir klerikalų partija? — gal paklaus ne vienas. Ugi musų kunigai su visa savo klerikalų partija juokiasi iš to ir posenovei visus Lietuvos reikalus tempia per Vatikano prieangį, o popiežių vis tebeskelbia skaisčiausiu lietuvių tautos idealu. Pernykšte popiežiaus klasta jie negalėjo atsigėrėti, kaipo "prakilniausiu Dvasios šventos įkvėpimu", ir tuos lietuvius, kurie išreiškė nepasiganėdinimą Lietuvos paženimu, iškeikė kaipo piktžodžiautojus prieš šventą tikėjimą. Dabartinė popiežiaus klasta — siuntimas lenkintojų Lietuvon, skaitoma irgi geru ir prakilnum darbu, nes kuomet tautininkų spauda tuomi pasipiktino, tai klerikalai savo spaudoje užtarauja popiežių, o tautininkus užtai išburnoja laisvamaniais. Ir netik kad klerikalai nemislija stoti už Lietuvos skriaudas prieš Vatikano politikierius, bet dar delei didesnės įronijos, juokiasi iš tų, kurie apgailestauja Lietuvos skausmus.

— Tegul laisvmaniai protestuoja prieš popiežių, o geriems katalikams kam to reikia! — sako vyriausias klerikalų organas saldžiai kvetodamasis.

Ar lietuviai, širdingai mylinti savo tėvynę, išdrįstų tokį absurdą skelbti? Jeigu pas mus butų tinkamas tautiškas susipratimas, kokis yra pas kitas tautas, tai nuo tokių pseudo-lietuvių kiekvienas, trokštantis Lietuvai laisvės, lietuvis atsikreiptų! Bet deja — pas mus šiandien visai priešingai yra...

Atsižvelgiant į tai kas augščiau pasakyta, rodosi užtektų kiekvienam lietuviui, kad permatyti musų klerikalų politikos pragaištingumą Lietuvos reikalams. Todel rodosi jau laikas ir musų broliams katalikams nors kartą susiprasti ir nusikratyti sau nuo sprando klerikalų jungą! Juk dabar tokia svarbi valanda, nes Lietuvos likimas ant svarstyklių padėtas, tad ar galima remti pragaištingus Lietuvai tikslus? Jeigu musų kunigams ir klerikalų partijai mieliau yra Vatikanas su jo teokratiškais monarchais, tad lai jie sau vieni traukia į ten, o visi lietuviai, kuriems tik rupi Lietuva gelbėti, lai stoja po tautos veliava ir skubina savo žustančiai tėvynei pagelbon.

— Kas yra Dievo — atiduokite Dievui, o kas karaliaus — atiduokite karaliui, — pasakė Kristus.

Butų begalo išmintingas ir naudingas Lietuvai žingsnis, jei gu lietuviai katalikai nors kartą išdrįstų pasakyti klerikalų partijai Kristaus žodžiais:

— Kas yra popiežiaus — atiduodam popiežiui, o kas Lietuvos — atiduodam Lietuvai be Vatikano tarpininkystės!

Ir tuomet pranyktų pseudo-patriotai iš musų tarpo.

S. E. Vitaitis.

Redakcijos Atsakymai.

A. Zdažinskas, New Haven. Asakyta laišku. Straipsnį dedame.

A. Čižauskas, Montello, Mass. — Ačiu už straipsnį. Tilps sekančiame "Sandaros" numeryje.

Justinas Baukus, Milwaukee, Wis. — Angliško skyriaus "Sandaroje" nėra, tat ir Jusų raštus norint sunaudoti reikėtų išverst lietuvių kalbon, o vertimai mus ir be to apsunkina. Rašinėkite lietuviškai, mielai sunaudosime. Jusų raštas tiktų "Booster'iui", bet jis neseniai nustojo ėjęs. Mes jusų rankraščius paliekame redacijos archyve, prie progos panaudosime, kaipo jauno Amerikos lietuvio mintis apie Lietuvą.

LAIŠKELIS RED.

Stoughton, Mass.,
Spalio 28, 1918.

Gerb. "Sand." Redakcija!

Praeitą savaitę teko man buti "Sandaros" Redakcijoj, kur nusipirkau "Sandarą". Perskaitęs pamylėjau "Sandaros" rimtą įtalpą ir noriu buti "Sandaros" skaitytoju ant visados.

Taigi, prisiunčiu čia $2.00 ir meldžiu siuntinėt man "Sandarą" per ištisą metą.

Su tikra pagarba,

A. Radvillas.

Ir vėl Kalėdos.

Daugumas dar ir šiądien atmena, kaip "Lietuvos" skaitytojai ir draugai pereitais metais sumetė tėvynei Lietuvai Kalėdų Dovanėlę iš suviršu $2,000. Tai buvo gražus ir patriotiškas darbas.

Už kelių sąvaičių štai ir vėl Kalėdų Šventė. Ir vėl męs rengiamės Kalėdų Dovaną Lietuvai įteikti, —tik ne tokią, kaip pernai, bet daug didesnę, širdingesnę. Šiądien Lietuva turi daugiau ją mylinčių sunų ir dukterų; daugiau laikraščių šiądien teikės Lietuvai pagelbon ateiti; didesnę Kalėdų Dovaną Lietutvai ruošti galėsime.

Štai musų milžinai -laikraščiai: "Tėvynė", "Vienybė Lietuvninkų", "Dirva" ir "Sandara" ateina į pagelbą. Visi šie laikraščiai turi po gerą armiją, visuomet pasirengusią už Lietuvos Nepriglumybę visas pastangas dėti. Lietuva tokiais galiunais neapsivils. Dienraštis "Lietuva" su buriu senų ir naujų pulkų rengiasi užimti didžiausią frontą. Mat, "Lietuva" pereitais metais daug praktikos gavo, todel šį metą žada dar drąsiau kovoti. Kada visais frontais antsyk imsime atakuoti, nėra mažiausios abejonės, kad laimėjimas ir LIETUVOS LAISVĖ bus musų nuopelnu.

Broliai ir seserįs. Imkimės visi už to malonaus darbo. Imkimės greitai, nes vos keletas sąvaičių ligi Kalėdų pasiliko. Juo smarkiau pasidarbuosime, juo greičiau sulauksim, kad po sunkaus darbo smagiai pasilsėjus ir vaisiais savo darbo pasigėrėjus.

Taigi, visi prie darbo! **Doliariais praskinsime kelią Lietuvos Laisvei!**

Del Lietuvos laisvės.

Dr. K. Drangelis.

Atsiminkim ir ją.

Ir šalčiausį, ir karščiausį žmogų aplanko kai-kada valandėlė tokio upo, kuris žmogų padaro jauslesniu, šiltesniu, duosnesniu. Apleistieji, našlaičiai laukte-laukia, kada tokios palaimintos valandėlės, jų globėjus, rėmėjus atlankys.

Žvilkterės veidan — da rustus, raukšlėtas: da kieta širdužė, pasitraukia iš kelio. Vis laukia, laukia kol globėjo, rėmėjo veidas nušvis, ant veido raukšlės išsities; žino našlaičiai, kada globėjų širdis atsileidžia! Tuomet tik padrąsinti, puola glėbint, glaudžiasi, nes žino, jog išties ranką ir paglostys jo, našlaičio, galvutę.

Visi prispaustieji ir našlaičiai, kuriuos tik pasakaitė apie vargdienį - kudikį pasiekė, laukia kaip paguodos ateinant tų poros dienų — **Kalėdų.** Vienus apdovanos; kitus paguos, paglostys. Visi žino: kaip ateis Kalėdos, —bus jiems gerai, nes Kalėdos, — tai **vargdienių šventė.**

Tas, kurs net Kalėdose vargstančių, alkstančių, kalėjančių neatsimena — jam vardas: **nežmogus!**

Taigi dovanų dienos jau artinasi. Apgalvokim, apmąstykim, kaip ką apdovanosim.

Šiądieniniams vargams ir nelaimėms siaučiant, į visas šalis verčiami dėti, aukauti. Bet ką aplenksim-neaplenksim, tik **Lietuvos laisvės neanplenkim!**

Burelis žmonių, kaip pernai, taip ir šiemet r anorėjo sudaryti tėvynei Lietuvai **kalėdinę dovanėlę** ir šiuomi tąją dovaną pradedame. Į tailką visi!

Skundžiamės mus permažai svietas mini. O tai už tat, kad permažai męs patįs pasauliui apie savę rašome ir sakome, permažai baldomės į jų dureles, permažai tam žmonių užlaikome, nes permažai pinigų tam sumetame. Dabar, taikai besiartinant, ypač veikti reikia, tai nors kalėdine dovana Lietuvos laisvės darbą pastumėkime.

Ryt-poryt atstovai tautų atsisės už stalo pasaulį tvarkyti. Męs reikalaujame, kad ir mus išklausytų. O kas musų nuomonės sugiaus, kas musų tautos atstovus užlaikys, už ką spausdinsime raštus, žemlapius, kurie patvirtintų musų teisingus reikalavimus? Musų fondo iždas tuštėja. Papildykim jį nors **kalėdine** dovanėle.

Juk nevisuomet žmogus kietas ir šykštus. Kai kada, supykęs susiraukęs, gailisi ir tabokos į pypkę kimšti, o kai-kada, išėjus "į žmones" —nieko negaila. Tat ir taikomės, kad dovanėlę išmestumėt ne by-kada, bet paminėjimui tų gražių, įspudingų švenčių, — **Kalėdų.** Aplenk mane ir kitą tokį, bet **Lietuvą** apdovanok.

Lietuviai tėvynėje jau pailso, jų jiegos ir kišenės jau išsisėmė. Nors vieną kartą stipriau truktelkim, — jiems bus lengviaus. Tiek daug nudirbta, tiek iškovota, kad rodos, da toliau, toliau taip pavaryti — ir Lietuva bus laisva.

Didi upą turėtume sukelti. Auksą, sidabrą nuo kaklo ir rankų reiktų numauti ir Lietuvą vaduoti! Išsisiubuok, lietuvi!

Skaisgiras.

Kaip organizuoti aukų .. rinkimą Kalėdų Eglaitei.

1. Reikalinga kiekvienam miestelyje susirinkti lietuvių veikėjams, išrinkti Kalėdų Eglaitės Komitetą, ir jo globai pavesti apsiėmusius rinkti aukas Lietuvos Laisvei;

2. Komiteto nariai ir aukų rinkėjai privalo sulyg reikalo susirinkti ir tinkamai vesti surašus aukautojų. Taipgi Komitetas privalo saugoti surinktas aukas ir stengtis kaip galima greičiau išsiųsti Kalėdų Eglaitei.

3. Komitetas privalo tėmyti bent vieną laikraštį kuriame vedama Kalėdų Eglaitės skyrius ir pastebėti, ar teisingai pakvituotos aukos. Visą Kalėdų Eglaitės skyrių patartina perskaityti susirinkime, kad žinojus, kaip kiti lietuviai dirba tėvynės labui.

4. Reikalinga įsitėmyti, kad visos Kalėdų Eglait. surinktos aukos, visoki laiškai ir rašinėliai privalo but siunčiami šiuomi adresu:

KALĖDŲ EGLAITĖ,
3253 So. Morgan St.,
Chicago, Ill.

Aukavusieji nemažiau $5.00 gaus gražius diplomus -paliudijimus.

Gera pradžia.

Prie atidarymo skyriaus "Kalėdų Eglaitės" Lietuvos Laisvei aukoja šie tėvynainiai:

Chicagoje:	
Justinas Kulis, apt.	$50.00
Adv. F. P. Bradchulis	25.00
Adv. B. K. Balutis,	25.00
Dr. A. J. Zimotas,	25.00
Dr. K. Drangelis,	25.00
S. Kvietka	5.00
A. Olšauskas	5.00
Cleveland, Ohio:	
J. Gedminas,	5.00
K. S. Karpavičius,	5.00
B. K. Jankevičius,	1.00
Viso aukų	$171.00

Kalėdų Eglaitės skyrius eis iki pat Kalėdų. Laiko nedaug. Griebkimės už darbo kuosmarkiausiai iš pat pradžios. Smarkiau pradėsime, daugiau padarysime.

Pradžią šiame numeryje turime gražią. Pasiskubinkime, kad sekančiuose numeriuose aukos pasidvigubintų, pasitrigubintų. Prie gerų norų ir darbo nebus persunku tai padaryti. Štai kas darosi Shanndoah, Pa. Ten gerb. Bridickas pradžiai paaukavo $100.00, o gerb. Abračinskas taipgi šimtinę ir užreiškė, kad jeigu Shenandoah lietuviai iki Kalėdų Lietuvos laisvei sudės tukstantį, tat ir jis vienas tiek duos.

Mirtingumo Chronikos Atskaita.

Daktarai parodo, kad dažnai mirties priežastys, tai blogas virškinimas ir apleistas žarnų užkietėjimas.

Kiekvienas kenčiantis nuo virškinimo suirimo, praradimo apetito ir galvos skaudėjimo, ne privalo leist niekais brangaus laiko ir turi umai priimti 3 saldainius PARTOLOS, kurios veikia sparčiai, švelniai ir tikrai. Užsisakykite puškę.

Daktaras pavydale saldainių PARTOLA yra geriausiu daktaru vyrų, moterų ir vaikų. Kiekvienoj lietuv. šeimynoje privalo buti PARTOLA. **PARTOLA** rekomenduojama ir parsiduoda didelėse puškėse, kainuoja tik $1.-00. Publikos patogumui mes išsiunčiame 6 puškės tik už $5.

Užsakymus ir pinigus siųskite šiuom adresu:

APTEKA PARTOSA,
160 Second ave.,
New York, N. Y., Dep. L.2
(102)

Konservatorija

Lietuvių Muzikos Konservatorija, **769 Broadway,** So. Boston, Mass., užkviečia visus, kas nori pramokti dainavimo, piano, smuikos, teorijos muzikos ar šiaip susipažinimo su gaidomis ir t. p.

Už 10 lekcijų — viena ar daugiau savaitėje — nuo 8 dol. augštyn.

Mikas Petrauskas, Direkt.
769 Broadway,
So. Boston, Mass.

Tel. So. Boston 270.
DR. JOHN MacDONNELL, M. D.
Galima susikalbėti ir lietuviškai
Ofiso valandos:
Rytais iki 9 val.
Po pietų 1 iki 3
Vakarais 6 iki 9.
536 Broadway, So. Boston.

Jei Gražus Buti

Vartok tą mostį, kuri padarys veidą tyrų skaistų ir baltą. Prašalina šlakus ir spuogus nuo veido. Padaro gražų ir baltą veidą (skin). Kaina dėžutės 75 c. ir $1. Pinigus galit siųst stampomis arba popierinį dolerį.

Distri. for Wilbert Co.
P. O. BOX 772,
Waterbury, Conn.

Visi,kurie norite turėt gerus SIUTUS, OVERKOTUS arba REINKOTUS už prienamą kainą ir gražiai pritaikytus, užsisakykite pas mus.
Taipgi reiklingi agentai

K.V. Ziurinskas ir F.V. Tiknis
454 Broadway, South Boston, Mass.

Lietuviai Amerikoje.

LAWRENCE, MASS.

Žmonės dar serga ir myršta.

Kada apsireiškė influenza ir susirgo daug žmonių, tai per pirmas dvi savaites daugiausia mirė vedusieji žmonės — vyrai ir moterys; moterys, apskritai, mirė neščios. Bet dabar, pastaruoju laiku (tarp spalių 15—25 dd.) miršta jauni vyrai. Iš lietuvių, man pažįstamų, numirė **Pel. Belskis, M. Balnis, Ant. Kripaitis.** Iš vedusių — **Šatas** ir **Stankaitis.** Ir daugiaus buvo girdėti mirusių, k. a. iš moterų **O. Paulavičienė, L. Vaikšnorienė** ir k. Emery ligoninė, kuri padirbta laikinai ant Tower Hill dar prigrųsta ligonių. Bet apskritai, influenza netaip didinasi, kaip buvo dvi-trįs savaitės atgal. Bet susirinkimai, teatrai dar tebestovi uždaryti.

Iš priežasties ligos ir lietuvių viešasai gyvenimas — politinis, ekonominis ir kulturinis judėjimas — apsistojo, žinoma, tai laikinai, bet vistiek daug pakenkė visoms draugijoms bei kuopoms. **Nesirgęs.**

LOWELL, MASS.

Ligos.

Labai daug žmonių serga ir myršta nuo ispaniškos epidemijos. Serga daug ir lietuvių, bet lietuviai dažniausia atsilaiko. Švarus užsilaikymas, saugojimasis persišaldymo ir saugojimasis svaigalų — geriausis vaistas. Daugiausia serga nešvarių dirbtuvių darbininkai ir darbininkės. Bažnyčios, teatrai, aludės ir visos salės uždarytos. Lietuvių veikimas sutrukdytas.

Tėvynės Mylėtojas.

TAMAQUA, PA.

Neramumai.

Gerb. J. Andrijauskas rašo "Sandaros" redaktoriui:

Niekuomet savo gyvenime nemačiau tiek ašarų, nemačiau taip susirupinusių ir išsigandusių žmonių, kaip kad dabar čia matau. Nepajiegiu daugiau nieko nuveikti, o tik kraipyti galvą, dejuoti ir vaitoti. Mano tėvas numirė. Tą pačią naktį kitame name numirė jauna, graži lietuvė moteris. 21 metų amžiaus. Taip pat nuo siaučiančios influenzos epidemijos numirė ir daugiau lietuvių.

Baisu, šiurpu, — žmonių vargas neišpasakytas. Yra daug medegos iš vargingo lietuvių gyvenimo, bet dabar nepajiegiu aprašyti. Kada sugrįšiu į normalį padėjimą, šį tą daugiau parašysiu.

Jonas Andrijauskas.

BROOKLYN, N. Y.

Epidemija siaučia.

Siaučianti influenzos epidemija gana daug pakenkė ir lietuvių veikimui: daugelį žmonių paguldė į lovą, daugelį nusiuntė pas Abraomą, o sveiki bijosi eit į susirinkimus, kad neužsikrėsti.

Grabų stačiai negalima gauti, ant kapų kartais prigabenama virš 1000 lavonų ir nespėjama laidoti. Sveikatos administracija visomis pastangomis dirba ligos malšinime. **Dėdė.**

MONTELLO, MASS.

Šis-tas.

Streikų audrai praslinkus mūsų kolonijos lietuviai vėl dirba savo senus darbus, krauna kompanijoms milijonus, o patys vargsta. Negalima pasakyti, kad musų lietuviai čia prideramai susiorganizavę, nors tiesą pasakius, jie čia augščiau stovi apšvietos žvilgsniu, negu kitur: turi savo Tautišką namą kulturiškiems tikslams, turi vaikų mokyklą, daugybes draugijų etc.

Influenzos epidemija palietė ir musų koloniją ir daugybė lietuvių persirgo; mirė mažai, kadangi čia žmonės stipryus, mat musų kolonijoje uždrausta svaigalus pardavinėti.

***

Lietuviai batų dirbėjai vis tariasi su Lietuvos Atstatymo Bendrove, tikslu įsisteigimo savo dirbtuvės. Butų pagirtinas dalykas, jeigu mes tai įsteigtume atliktı.

***

Musų Sandaros koupa puikiai gyvuoja. Paskutiniu laiku kuopos korespondentu tapo išrinktas gerb. A. Čižauskas, vienas iš rimčiausių musų kolonijoje lietuvių. Reikia tikėti, kad jis puikiai nušvies musų tautinio judėjimo apsireiškimus. **Siuvėjas.**

CAMBRIDGE, MASS.

Musų vyčiai ir jų veikimas, bei padarymas geros įtekmės į Juos.

Kiek laiko atgal nė iš šio, nė iš to, su pagelba brostvininkų susaidės ėmė ir sutvėrė vyčių pulkas. Iš pradžių jie manė veikti "didelius darbus". Vyriausiu generolu buvo p. Vaisauskas. Pirmiausiai sumanė "svarbesnį" darbą atlikti: suorganizuoti bolių grajinimo vakarėlius, bet kad bolėmis grajinti reikia pinigų, o musų vyčių didžiuma pliki, pinigų nėr, tai nutarė kreiptis prie Šv. Juozapo Draugystės, kad toji, kaipo katalikiška, pritartų vyčiams ir paaukautų keletą dolerių vyčių pramogėlėms. Išrinko vieną gabiausį iš savo tarpo delegatą, Feliksą Rudoką, kuris galėtų gerai nušviestų reikalą bolių stumdymo. Draugystė, išklausiusi visą reikalą, atmetė tą jų reikalavimą ir neaukavo nė cento.

Kiek laiko atgal tie patys vyčiai turėjo su Norwoodo vyčiais lošti "bol geimį". Kaip ten buvo, kaip nebuvo ėmė ir ištiko karė. Iš abiejų pusių prasidėjo atakos. Norwoodo vyčiai užsuko nuo kapinių pusės ir pradėjo smarkų užpuolimą, taip, kad Cambridge vyčiai buvo priversti bėgti, palikdami daug kepurių ir nelaisvių....

Po tų visų nepasisekimų musų vyčiai pradėjo savo vardo sarmatinties. Ant Cambridge gatvės vienoj bolinėje pradėjo ištisus vakarus praleisti. ALTS. kuopa manė kad butų gerai jeigu surengus prakalbas ir suvaryti visus vyčius iš bolinės, lai nors sykį išgirsta, kas progresuojančiame pasaulyje dedasi. Tai ir tapo padaryta. Pakviesta p. J. Strimaitis, kuris kalbėjo virš valandą laiko. Aiškino kas yra vyčiai, kas yra klerikalizmas. Aiškino apie Sandarą ir jos principus. Ištikrųjų tos prakalbos atnešė didelę naudą: daugelis vyčių nustojo lankę bolines, nekurie, mačiau, jau pradėjo skaityti laikraščius. —S.

SO. OMAHA, NEBR.

Iš L. G. ir N. F. veikimo.

Nors klerikalai per savo organą "Draugą" nuolat gieda "amžiną atsilsį", bet veltui jų giesmės. LG. ir LNF. jau penkti metai kaip gyvuoja ir veikia šįtą, ir "Draugo" korespondentui Aksarbiniečiui turbut neprisieis sulaukti mirties tų Fondų.

"Draugo" N. 211 Aksarbinietis užmeta LG. ir N. Fondui, kad nieko neveikia ir visai silpnai gyvuoja, negalima stebėtis kad klerikalams atbulai matos.

Ką klerikalai nuveikė, nematėme ir nežinome ir apie jų "darbavimasi" nesirupiname, bet štai iš veikimo fondo G. ir N. Lietuvių:

1) Komitetai G. ir N. Fondo sužinoję apie rengiamą ištikimybės dieną, 4 Liepos, pradėjo vekti. Kvietė visas vietos draugijas ir išvien dirbo. Čia nemaža darbo padėta, laikant susirinkimus kas savaitė, nuo gegužės mėnesio, kur reikėjo kovoti su klapčiukais, kurie spardėsi prieš tautiškumą; programą neminėsiu, nes jau pervėlu.

2) G. ir N. F. surengė išvažiavimą 22 d. liepos iš kurio turėjo pelno $20.20 ir pagal komiteto nutarimą pusė, t. y. 10 dol. 10 c. skiriami į Fondą LG. ir LN., pusė, t. y. kiti 10 dol. 10 centų į Raudonąjį Kryžių.

3) Musų jaunuolius pašaukus "Dėdei Samui" tarnauti L. G. ir N. L. fondas surengė išleistuvių vakarienę ir turėjo pelno $19.25; tuojaus po atsibuvusiai vakarienei anglų laikraščiuose buvo apgarsinta, kad išleistuves kareiviams surengė Šv. Antano parapija. Susirinkimo komitetų 27 d. Birželio nutarta išnešti protestą prieš tuščios garbės ieškotojus, bet nenorint sumišimų, anglų spaudoje praleidome.

4) G. ir NL. Fondas susirinkime savo 27 d. Birželio apkalbėjo, kad ir ant toliaus rupinties kareiviais ir išrinko komisiją iš 4 ypatų, kurie rupintųsi išleidimu lietuvių kareivių ir kiek galėdami prigelbėtų bunant kempėse; tuli komisijos nariai pareikalavo, kad šelpimas kareivių eitų atskirai ir pats galėtų pasiskirsti daugiaus narių prie darbo; vietiniai G. ir N. L. fondo komitetai nepermatydami nieko blogo sutiko ir paskyrė 19 dol. 25 c. pinigų pradžiai darbo. Išskirti komitetai del pasekmingesnio darbo pakvietė dalyvauti šelpime kareivių ir vietinį klebonų kun. Tamoluną. Pirmutinis komiteto susirinkimas įvyksta klebonijoje, ir, kaip patys ta iš komisijos raportų, tai buta gana trukšmingas kaslink literaturos, mat klerikalai užsispyrė, kad jiems netinkami laikraščiai nebutų siunčiami kareiviams, nors jie ir reikalautų. Antrai pusei nesutinkant likosi atmesta ir nutarta, kad jokios literaturos už pinigus nepirkti ir tik paaukautus perskaitytus laikraščius siuntinėti.

Už visus viršminėtus darbus Aksarbinietis "Drauge" No. 211 užgiedojo "amžiną atsilsį" fondui G. ir NL. Kad toji korespondencija daug naudos atnešė klerikalams ir katalikams, nėra mažiausios abejonės, nes vietinis klebonas, kun. Tamolunas, nedėlioje 29 d. rugsėjo bažnyčioje iš sakyklos pagyrė "Draugo", korespondentą, o keli mėnesiai tam atgal, kaip tik pradėjo klebonauti So. Omahoj, kalbėjo, kad kiek galėdamas stengsis išvien darbuotis. G. ir N. fondas matydamas "padėką" nuo klerikalų už savo darbus, susirinkime savo 29 d. rugsėjo nutarė atšaukti išrinktuosius komitetus ir su pinigais, nes išskiriant savęs apsigarsinimo, komisija dar nieko nebuvo veikus. Ir tą pačią dieną tapo išrinkta komisija Globojimo Kareivių prie fondo G. ir N. Lietuvos.

Prie fondo G. ir NL. So. Omahoj darbuojasi katalikai, tautininkai ir socialistai gražiai išvien per ilgą laiką ir tiktai atsiradus naujam katalikų vadui, tam "vienybės platintojui", prasidėjo ardymo darbas, ir, kaip matyt iš "Draugo" No. 211 labai pasekmingas, nes nė pačiam pažiurėti, nė kitam parodyti: — kur veikė T. F. mažiausių ženklų negalima susekti, o jei T. F., kaip minėta "Drauge" veikia smarkiai, tai tik turėtų but tas darbas vietiniams žmonėms žinomas. O dabar jo visai nematyt.

Tam pačiam No "Draugas" sako, kad tautininkai pamatytų kokius darbus nuveikė katalikai, galėtų pražylti. Bet jeigu bus reikalas kalbėti apie aiškius darbus vietinių klerikalų, tai galėsime pasakyti, kiek papiktinančių darbų klerikalai atliko.

Dabar G. ir N. Fondas rengias sulošti teatrą "Išgamą" ir "Visi Geri". Buvo paskirta diena 20 spalio, bet iš priežasties siaučiančios ligos, Spaniškos influenzos, atidėta ant toliaus.

Toliaus bus daugiaus, nes girdėti, jog klerikalų advokatas J. U. mėgins per teismą atimt iš G. ir N. L. fondo 19 dol. 25 c., kurie paskirti globojimui kareivių. Tuli elementai mat nori, kad tie pinigai but sunaudoti per klerikališką fondą.

Jeigu klerikalai žinotų kas tai yra dora ir žmoniškumas, tat jie taip nežmoniškai nesielgtų bet ką norėt nuo tų nelaimingų žmonių, kurie ne savo protu gyvena.

Sandarietis.

LIETUVOS NEPRIGULMYBĖS FONDO ATSKAITA UŽ RUGSĖJO MĖN., 1918 m.

Grand Rapids, Mich. — SLA. 60tos kuopos surengtose Dr. J. Šliupui ir V. K. Račkauskui prakalbose (prisiuntė p. L. Braškis) 17.65.

Newark, N. J. — per p. M. Truską, nuo 10-to L. N. Fondo Skyriaus, aukavo: po 5 dol. —P. Lukšis (prisirašo prie "1,000 po 10.00") ir šv. Mikolo Draugija; 2 dol. — J. Kralikauskas; po 1 dol. — K. Kasaitis, M. Truska, ir V. K. Puodžiunas; 50 c. —S. Adomaitis, viso $15.50.

Houston, Texas. — Kareivis P. J. Purvis prižada mokėti kas mėnuo po 1 dol., ir užsimoka už 4 mėn. 4.00.

Washington, D. C. — Dr. J. Šliupas užsimoka už 1918 m., į "1,000 po 10.00". 10.00.

Brooklyn, N. Y. — J. V. Budrevičius paėmė LN. Fondo markučių už 2.50.

Philadelphia, Pa. — Per Dr. E. G. Klimą, nuo vietinio skyriaus 9.25.

Prakalbose surinkta 29.84

Waterbury, Conn. — Dr. S. Sapranas, prižadėjęs mokėti po 5 dol. kas mėnuo, užsimoka už rugpjutį ir rugsėjį 10.00.

Nashua, N. H. — Vestuvėse S. Penkausko su Zofija Blažaite sudėta: jaunavedžiai — 1 dol. J. Penkauskas, J. Gudelis, J. Andriukienė, K. Matulis, A. Stanevičienė — po 50 c.; A. Bartusevičius, V. Bartuška, J. Urbonas, V. Sadauskas, P. Grigas, F. Penkauskienė ir V. Bartulienė —po 25 c. Viso prisiųsta per J. Sekevičių 5.25.

Baltimore, Md. — 25 d. rugsėjo L. A. A. Klubo surengtame vakare paminėjimui narių, kurie tarnauja S. V. armijoje, ir kartu išleidimui L. A. A. Klubo gaspadoriaus J. Bajoro į kariuomenę, suaukauta 42.58; aukas prisiuntė "Vien. Liet." redakcija 42. 58.

Rea, Idaho. — Hugh S. McGinnis, per "Vien. Liet." redakciją 3.00.

Dyton, Ohio. — SLA. 105 kp. nariai susirinkime ir piknike suaukavo: P. Dambrauskas —2 doler., J. Nebunas ir I. Skačkauskas — po 1.50; Stanevičius ir J. Antanaitis — po dol.; K. Budris — 1.20; V. Povilaitis, A. Keidošius, J. Smilis, P. Skačkasukas, K. Jočius, — po 50; A. Sakalauskas, — 25 c.; P. Stankunas — 20 c.; smulkių — 3.25. Prisiuntė P. Dambrauskas 15.00.

Cleveland, Ohio. — "Dirvos" Redaktorius, p. J. Gedminas prisirašė prie "1,000 po 10.00" ir užsimokėjo už 1918 metus 10.00.

Lawrence, Mass. — J. Sekevičius užsimoka už 1918 metus į "1,000 po 10.00" 10.00.

Baltimore, Md. — Dr. J. Šliupo prakalbose, 15 d. rugsėjo, 1918 m., prisiuntė Ig. Naruševičius; aukavo: po 1 dol. — F. Ginkus, A. Kilkis, A. Janušis, J. Galinaitis, M. Rutkus, M. Petrulionis, Ig. Naruševičius, J. Kreivėnas, B. Aleknavičius, A. Pautienius, J. Balčiunas, V. Pranaitis, S. Levanavičius, F. Dutkevičius, V. Brazauskas, V. Čepaitis, A. Aldrektas, P. Adomavičius, S. Meškis, J. Balionis, V. Nakornoskis, J. Alyta, A. M. Luškus, A. Dzindzelieta, A. Česna, V. Bielis, A. J. Karalius, A. Rakauskienė, J. Mačis, J. Keidis, J. Melunaitis, P. Jaras, J. Galinaitis, J. Stuikis, M. Čucila, A. Šidlauskas, P. Jasikauskas, A Žalnieraitis, P. Paulauskas, J. Ulevičius, P. Velička, J. Liukpetris, K. Brokas, A. Nemur, J. Sakalis, B. Byla, A. Braďunas, M. Krakauskienė, ir V. Karalius; po 50 c. — J. Kazlauskas, A. Jankunas, V. Česna, J. Strungis, K. Puzevičius, P. Malušienė, J. Rinkevičius, A. Stankus, V. Česnavičius, M. Paloniutė, O. Volteriutė, A. Levanavičienė, O. Dutkevičienė, V. Natkevčius, A. Brazauskas, J. Poškauskas, P. Graikšas, T. Rašimas, J. Balionis, J. Zanonis, J. Matusevičius, K. Lašokas, J. Vilkaitis, J. Laukinis, K. Valatka, P. Pavilionienė, J. Skorta, J. Denkevičius, V. Baltrajunas, J. Zeikus, F. Sederavičius, J. Raugalas, J. Kablis, T. Brazauskienė, A. Brais, J. Rekliekas, J. Gasevičius, A. Laukaitis, J. Krasauskas, J. Motukaitis ir M. Siaurusaitis. Viso labo — 93.56. Padengimui lėšų atitraukus 17.20. Fondan atsiųsta 76.36.

Northampton, Mass. — K. Zaleškevičius prisirašo prie "1,000 po 10.00".

Pittston, Pa. — J. Kazakevičius, užsimoka už 1918 m. skyr. "1,000 po 10.00".

Tamas Paukštis, užsimoka už 1918 m. skyriuje "1,000 po 10.-00" 10.00.

Scranton, Pa. — F. Živatkauskas, užsimoka už 1918 m., skyr. "1,000 po 10.00" 10.00.

Kearny ir Harrison, N. J. — 13 Skyriaus nariai, per sekr. J. V. Baltrukonį, užsimokėjo sekančiai: K. Bilinskas, Z. Silvestravičius — po 1 dol.: J. V. Baltrukonis, A. Norvaiša — po 50c. nariai, mokantieji po 25 c. užsimokėjo: už 1 mėnesį — J. Kubilius, K. Mockus, K. Cerka; už 2 bėnesiu — J. A. Kubilius, A. Kamisaitis, G. Diškevičiutė, J. Petrulionis, A. P. Milinavičius, B. Panparas, J. Paulionis, N. Uacenkienė; už 4 mėnesius — J. Juodzevičius. Naujai prisirašė ir pasižadėjo mokėti kas mėnuo po 25c. — Juozapas Pankunas ir Magdalena Veliviutė. Viso užsimokėjo 10.75.

Rochester, N. Y. — 15 Skyriaus nariai, per J. J. Žilių, užsimokėjo sekančiai; J. J. Žilis — po 1 dol. į mėnesį, už 6 mėn. — 6 dol.; P. Petronis įsirašo Į skyrių "1,000 po 10.00" ir užsimokėjo 2 dol.; A. Valtas (moka 5 dol. į metus) užsimokėjo 2 dol.; N. Juodviršis, už 4 mėnesius — 1 do.; A. Usevičius, už 2 mėnesius — 50 c.; D. Jokšas, už 3 mėn. — 75 c.; V. Pratavičius, už 4 mėnesius, — 1 dol.; K. Vilaniškis, už 3 mėnesius, — 75 c.; P. Bugailiškis (moka po 10 c.), už 3 mėnesius — 30 c.; J. Kulis už vieną mėnesį — 25 c. **Aukos, surinktos L. Sunų ir Dukterų Draugystės prakalbose,** 15 d. rugsėjo, 1918, aukavo: K. J. Semaška, N. Juodviršis, M. Saveikis ir P. Petronis — po ,50 c.; smulkių surinkta — 2.35; viso — 4.35. Viso iš 15-to skyriaus prisiųsta per J. J. Žilių 18.90.

Brooklyn, N. Y. — A. L. T. Sandaros 1 kuopa, per J. Ambraziejų, aukavo 5.00.

Amsterdam, N. Y. — TMD. 144 kuopa, per A. J. Lukšį, aukavo 50.00.

Silver Lake, Wash. — Adomas Kisielius 5.00.

Alba, Mich. — Iz. Balčiunas, per J. M. Danielių, aukavo 5.00.

Viso įplaukė Fondan per rugsėjo mėnesį $395.58

Nuo pradžios iki 1 d. rugs. buvo įplaukę $12.831.10
Viso labo įplaukė $13.226.68
Nuo pradžios ikišiol buvo buvo išmokėjimų $9.537.38
L. N. F. Ižde lieka.... $3.689.30

P. Jurgeliutė,
LNF. Sekretorė,
307 W. 30th st.,
New York, N.Y.

(Tąsa nuo 2 sulp.).

964 Šumskis Jons, Kauno gub. ir apskr., Aleksandravo vals. Leuiškiai.
965 Tiškevičius Juozas, Kauno g Ežerėnų apskr., Tauragėnų parap., Brinkliškių sodžiaus.
966 Tvorėnas Antanas, Kauno g. Raseinų apskr., Skaudvilės apygardos.
967 Urbanavičius Peliksas Vil. g
968 Urbanavičius Peliks. Viln. g.
968 Vaitonis Nikodem. Kaun. g.
969 Valatkevičius Kaz., Viln. g.
970 Velička Viktoras, Kauno g., Ežerėnų apskr., Drisvėtų vals., Beinonų sodž.
971 Vengeravičius Pov., Kun. g.
972 Voteliauskis Jon., Kauno g.
973 Voveriunas Mikas, Kauno g. Ukmergės apskr., Kurklių valsč., Vildžiunų sodž.
974 Zabutis Juoz., Kauno gub.
975 Zalenskis Blažys, iš Vilniaus gub., ir apskr., Dubičiai.
976 Zanka Juozas, iš Vilniaus gub., Ašmenės apskr., Smurgoniai.
977 Zavukaras Antanas, Kauno gub.
978 Žabiškis Jonas, iš Kauno g., Telšių apskr., Gindeliškių valsč., Salantų parap., Baldatų sodžiaus.
979 Žernauskis Vincas, iš Vilniaus gub., Švenčionių aps., Kuktiškių valsč., Pagelbiškių sodžiaus.
980 Ždanavičius Juoz., Viln. g.
981 Žilinskis Mykolas, Viln. gub.
982 Žukauskas Roman., Kauno gub., Papilės valsč., Buginiai

Plan bei Brienbau Behmen Osterrieich Lageriuose.

983 Alėjunas Jonas, Viln. gub.
984 Adomavičius Karolis, Kauno gub., Keidainiai, Prašunai.
985 Bogušius Mykolas, iš Baltstogės, Gardino gub.
986 Brinza Vincas, Vilniaus g.
987 Žėsna Juozas, iš Kauno gub. Gailiai.
989 Kietaitis Ant., Kauno gub.
990 Mačinskis Antanas, Kauno g., Raseinų apskr., Šilinė.
991 Namajuškas Vincas, Kauno gub. Duštai.
992 Pavlavičius Bronius, Viln. g.
993 Sėgnis Juozas, Vilniaus g.
994 Vernyla Pov., iš Vilniaus g.

Pr. Holland. Liogeryje.

995 Kalinauskas Albinas iš Lomžos gub., Vengravo apskr. Kielčev sodž.

Schloss Holthausen Liogeryje.

996 Alekna Jonas, iš Kauno.
997 Azbis Bronius, iš Kauno g., Šiauliai.
998 Bičkus Pov., iš Kauno gub., Preiba.

Atėję iš Pskovo paskoja:

Tvarkos, įėjus vokiečiams, stojo žiurėti senoji milicija. Ji dabar veikia. Atgijo ir Kerenskio laikų duma. Tačiau visur ir visose gyvenimo srityse vokiečių tam tikro komendanto kontorė vyrauja. Demobilizuotieji kareiviai, turintieji liudymus, nejudinami, gi visi kiti kariškiai kol-kas tik suregistruoti. Aficieriai išvežti.

Tremtiniai latviai, vokiečių valdžios leidimu, visi išvažiavo į savo kraštą. Taip-pat dalis spėjo iškeliauti traukiniais ir lietuvių. Bet daugelis jų ir lenkų dar laukia važiavimo. Lietuviai tremtiniai yra išsirinkę kitą Komitetą.

Maisto iš sodžių dabar geriau priveža, nors vokiečiai daug yra rekvizavę.

Pinigai mainomi taip: vienam užimtų kraštų vokiškam rubliui moka du rusų rubliu.

Ką privalo žinoti, kurie yra šaukiami į karę.

Namų Randa.

Kareiviui išėjus iš namų, jo šeimynos niekas neturi teisės išvaryti iš namų **be ypatingo leidimo iš teismo**, jei randa, kurią moka už namus neišeina daugiau kai $50. į mėnesį. Jei namų savininkas reikalautų tokio leidimo iš teismo, tai bile kas kareivio vardu turi pranešti teisėjui, jog kareivis yra tarnystėje ir, jei teismas matys, jog randos išmokėjimas yra apsunkintas kareiviui išėjus, teismas gali arba nukelti visą reikalą ant trijų mėnesių arba gali taip padaryti, kaip jam pasirodys teisingiau. Kareivis gali, jei nori, paskirti dalį savo mokesnio kas mėnuo randos išmokėjimui. Namie pasilikusi kareivio šeimyna turi žinoti, jei kas norėtų juos išvaryti iš namų **be ypatingo iš teismo leidimo**, kad jie gali pašaukti policistą ir teisėtai reikalauti, kad tokį žmogų suareštuotų. Nors toks nelegališkas pasielgimas žmogaus butų prasižengimu prieš įstatymus.

Nuosavybė Pirkta ant Išmokėjimo.

Jei kareivis pirko nuosavybę ant išmokėjimo ir davė ant rankos, ar pradė, išmokėjimą, pirm nėg buvo pašauktas į kareivius pardavėjas neturi galės tos nuosavybės atsiimti be ypatingo iš teismo leidimo. Jei toks leidimas yra reikalaujamas, kas nors kareivio vardu turi teismui pranešti, kad jis yra iššauktas į kareivius ir jei teismas manys, jog kareiviui išėjus išmokėjimas yra apsunkintas, tai jis gali pratęsti mokėjimą, arba liepti atmokėti pirkėjui įmokėti pinigus, arba gali padaryti taip, kaip jam išrodys teisingiausia. Kareivio šeimyna turi žinoti, jei kas norėtų tokią nuosavybę atimti be **specialio leidimo iš teismo**, tai tas prasižengtų prieš įstatymus ir gali buti suareštuotas.

Mortgičiai (Mortgage).

Jei kareivis turi Mortgage ant savo nuosavybės (prapertės), užtrauktą pirm Kovo 8 d. 1918 m. ir jei jis valdė tą nuosavybę prieš jo į kareivius išeisiant, tai mortgage negali buti atmestas (forclosed) ir nuosavybė negali buti parduota be specialio leidimo iš teismo. Jei kas norėtų tokį leidimą gauti, kas nors iš kareivio pusės turi teismui pranešti, jog jis yra iššauktas tarnyston ir teismas, jei matys reikalą, arba atidės visą dalyką, arba padarys taip, kaip išrodys teisingiausia.

Apsisaugojimas, Draugijos.

Jei kareivis prieš išėjimą iš namų yra apsisaugojęs (turi insurance), arba priguli prie fraternalės Draugijos ir nors vieną kartą butų mokėjęs prieš rugsėjo 1 d., 1917 m., ir jis manytų, jog negalės išsimokėti išėjęs, tai jis gauna (jei toki mokesniai užsivilkę neilgiau kaip už metus išgauti iš savo komendanto (Commandin Officer) tam tikrą popierą, su kuria gali atsišaukti į Suv. Valstijų valdžią, kad ji neleistų prašalinti iš apsisaugojimo, arba fraternalės draugi jos narių pakol jis atgal sugrįš. Kaip tai padaryti — patarimai yra suteikiami ant vietos.

Pardavimas Žemės už Taksus.

Jei kareiviui išėjus iš namų ateitų laikas mokėti taksas už nuosavybę, kurią arba jis pats arba jo užlaikomieji valdė ar tai gyvenimui, ar tai bizniui, dar prieš jo šeimyną į tarnystą, ir kuri tebebutų tam pačiam tikslui užimta arba jo šeimynos arba ir samdininkų, tai užtenka, kad kas nors kareivio vardu pripildytų afidavitą pas viršininką, kuris tuos taksus renka. nurodant, jog kareiviui išėjus įvyko permainos del kurių negalima tų taksų išmokėti. Padarius tokį afidavitą, nuosavybė negali buti parduota, ir teismas gali atidėti išmokėjimą iki šešių mėnesių po karės. Jeigu teismas net ir leistų parduoti tokią nuosavybę, tai kareivis gali ją atgal atsiimti nevėliau kaip po šešių mėnesių karei pasibaigus, užmokėdamas tiek, kiek prigulėjo už taksus ir šeštąjį nuošimtį palukų.

"Homesteado" Teisės.

Jei kareivis pricš išėjimą butų užsiėmęs "homesteadą" mainas, arba kitaip savintusi publiškąją žemę, toks savininkas nenustos vertės del išėjimo tarnystoj. Jei reikia jam padaryti kokį nors afidavitą, arba darodymą, kad užtikrinti tokį savinimasi, kaip yra įstatymų reikalaujama tokiuose dalykuose, tai jis gali padaryti tokį afidavitą, (Commanding Officer) su tokiomis pat teisėmis, kaip kad tas butų padaryta prieš Registra the United States Land Office.

Šeimyna lai Pasilieka Namie.

Eidamas į stovyklą kareivis turi peršnekėti savo šeimyną pa silikti ant vietos ir nesidanginti į miestelį kur nors prie stovyklos (kampės). Valdžia ypatingai geidžia, kad kareivių šeimynos nesektų vyrų einančių į stovyklas (cantonments). Yra patriotiška priedermė gyventi ant vietos. Geležinkeliai dabar yra užsiėmę vežimu vyrų ir įvairių daiktų į pajurius. Valdžia jau yra prašius nevartoti geležinkelių menkais reikalais. Miesteliai stovyklų apielinkės yra labai prisikimšę, Sunku gauti kambarių ir pragyvenimas labai brangus.

Jei kas nors kareiviui atsitiktų, jog jam reikėtų buti namie, jis turi kreiptis į komendantą ir gauti leidimą grįžti į savo namus. Jis gali daug pigiau nuvažiuoti pas juos, negu jie pas jį. Mokesnis už geležinkelį keliaujantiems kareivaims yra valdžios padarytos žemos, o kitiems keleiviams tos mokestis augštos.

Kiekvienas kareivis turi atsiminti gerbuvį šeimynos tiek, kiek jis gali. Jis turi neužmiršti apie sveikatą ir mokinimą savo vaikų, suraminimą ir pagerinimą tų, kurie nuo jo priguli. Jis turi atsiminti taippat ir savo draugus ar pažįstamus, kurie reikalauja jo patarimo, arba pagelbos, paliekant savo šeimynos namie.

Kur galima gauti Pagelbos Reikalaujant.

Jei kuriai nors kareivio šeimynai reikia kokios nors pagelbos, ji gal greitai ir patogiausiai gauti ją iš "Home Service Section", kuri pagodos jų užsitikėjimą ir jų jausmus ir niekam slaptos neišduos. "Home Service Section" nesikiš ten, kur ji bus nereikalaujama arba nepageidaujama. Jei kokiam nors atsitikime kareivio giminėms reikėtų pagelbos, ar tai teismišką patarimą, ar darbo jieškant, ar patarimo link auginimo ar mokinimo vaikų, ar progos draugiškai pakalbėti apie įvairius nepasisekimus, ar net ir kokią nors pinigišką pagelbą — tokie ir panašųs dalykai bus jiems maloniai suteikiami to paties "Home Service Section".

Nuėjus į Stovyklą (Kampę).

Kaip tik kareivis pasiekia stovyklą, aficieriai užrašo jo vardą ir daug kitų dalykų. **Kiekvienas kareivis turi buti labai atsargus, paduoti savo vardą kuotikriausia ir žiurėti, kad jis butų teisingai parašytas.** Kada aficieras klausia vardo, jis gal parašyti taip, kaip jis jį girdi. žiurėk, kad butų parašytas taip, kaip reikia ir, jei kas butų neteisinga, tuojaus sakyk. **Teisingas vardo ir pavardės padavimas yra labai svarbus dalykas.** Jei kareivio, arba jo giminių vardai ir pavardės yra neteisingai parašyta, tai pinigai, kuriuos valdžia siunčia, gal buti visai negaunami, laiškai gali neateiti ir gali atsirasti daugiau įvairių nemalonumų. (Štai kodel lietuviai kareiviai privalo paduoti savo pravardes tikrai, lietuviais, nes permanius arba suambrinus savo pravardę, tai paskui ne jų giminių negali sujieškoti.).

Kaip Ilgai Reikia Laukti Pašalpos.

Padarius reikalingas popieras del pašalpos davimo šeimynai, tie raštai tuojau yra siunčiami į Washingtoną. Namiškiai tenesitiki gauti pašalpos vos tik kareiviui išėjus į stovyklą (kampę), nes paprastai išeina nuo šešių savaičių iki dviejų mėnesių po padavimo popierių iki gavimo pašalpos. Jei namiškiai negautų čekio dviem mėnesiam praėjus, tai turi nueiti ir pašnekėti apie tai su "Home Service Section".

Jei kas kareiviui rupėtų apie namus, arba reiktų ko pasiteirauti, jis gali sužinoti nuo savojo kamendanto, kur yra Raudonojo Kryžiaus "Home Service" žmogus toje pat stovykloje. Kareivis gali viską jam pasisakyti, visa tai bus užlaikoma paslpatyje ir visur bus suteikiamas reikalingas patarnavimas ir patarimas. Jei jo namiškiams ko nors reikėtų, tai jis pasiųs į namie ėsančią "Home Service Section", o tie jau susineš su namiškiais.

Tą patį galĭ padaryti ne tik tie, kurie yra Amerikos stovyklose, bet ir tie kurie yra išplaukę į užjurį. Ten Raudonoj Kryžiaus "Home Service" žmonės taip-pat yra nukeliavę ir duoda visokius patarimus, kokie tik yra kareiviui, ar jo šeimynai reikalingi. Reikalui ėsant, jie pasiunčia ir kablegramą į Raudonojo Kryžiaus skyrius čia Amerikoje, o tie į "Home Service Section" į tą miestelį, kuriame gyvena kareivio namiškiai.

DOMAI GIMINIŲ IR KITŲ KURIE GAUNA PAŠALPĄ IŠ KAREIVIŲ.

Žmonėms, kuriuos oficieriai ar kareiviai užlaikė arba tiems, kurie gali naudoties apsaugos teisėmis nereikia jieškoti kieno nors pagelbos, kad išjieškoti apmokėjimą, pragyvenimui paskiriamą, pašalpą ir apsaugą. Pinigyno Departmento karės apsaugos biuras atlieka tuos visus dalykus ir visus reikalavimus at lygina veltui. Pašaliniai agentai, kurie siulos atlyginimo jieškantiems gali buti skaudžiai baudžiami.

Atkreipiame domą į tai, jog kai kurie pašaliniai agentai neteisėtu keliu nori įsisiulinti, kad padėti išjieškoti tokius reikalavimus ir kad toji jų pagelba visai nereikalinga. Su kiekvienu mirties pranešimu eina iš karės departmento pranešimas, jog išjieškojimui pašalpos nereikia jokios pašalinės pagelbos. Pinigyno Departmento sutarimu legalis patarimas koks tik butų reikalingas galima gauti iš Amerikos advokatų draugijos karės patarnavimui specialio komiteto. Tai galima gauti iš vietinio teisių patarimo komiteto kuris randas kiekvieno drafto distrikte.

Advokatui arba teisių patarėjui, kuris butų samdomas padaryti reikalingas popieras karės apsaugos aktus neleidžia daugiau mokėti kai $3.00 už kiekvieną kartą. Pinigyno Departmento karės apsaugos skyrius nepripažįsta jokių išjieškojimų agentų, nei advokatų, jei nėra kokių nors nesutikimų tarp apsaugos reikalaujančio ir biuro. Atsitikus nesutikimai leidžiama agentui išmokėti nedaugiau kai penktą nuošimtį nuo iš biuro gautųjų pinigų, bet ant karto nedaugiau kai vieną dešimtą dalį iš kiekvieno gaunamo išmokėjimo, pakol pilnai bus atmokėta.

Karės apsaugos aktas taippat leidžia nubausti kiekvieną asmenį, kuris tiesioginai ar netiesioginiai reikalautų didesnio mokesnio, negu viršui pasakyta. Už kiekvieną tokį prasižengimą jis bus baudžiamas nedaugiau kaip $500. arba nedaugiau kai dviejais metais kalėjimo, arba abiem.

Karės Departmentas veikia iš vien su Pinigyno Departmentu kad apsaugoti gimines ir pašalpgavius aficierių ir kareivų, kurie mirė, ar buvo užmušti nuo įvairių išjieškojimo agentų, kurie nori nuskriausti jų moteris, motinas ir kitus mylimuosius tų karžigių, kurie mirė begindami demokratiją, jis jieško pagelbos tame darbe iš kiekvieno Amerikos piliečio kurie turi pranešti žinomus jiems atsitikimus.

Prie tos pašalpos, kurią kareivis suteikia iš savo algos, valdžia prideda 10 dolerių į mėnesį šelpiamam tėvui ar motinai arba 20 dolerių, jei kareivis turėjo abudu užlaikyti, ir dar po 5 dolerius ant mėnesio kiekvienam broliui, seseriai, tėvukui ar anukui. Jei kareivis neturi šelpiamųjų tėvų, bet turi tėvukus, kuriuos jis užlaikė, tai kiekvienas iš jų gauna po dešimt dolerių.

Valdžia nemoka jokios pašalpos, jei visa pašalpa, kurią kareivis duodavo savo giminems, buvo mažiau, negu kad kareivio ir valdžios sudėtoji suma.

Kareivis pildydamas popierą, turi parašyti visus brolius, seseris, ir tėvus, kuriuos jis užlaikė ir kuriems jis nori gauti šeimynos pašalpą. Tik tie, kuriuos jis invardija, pašalpą tegauna. Kareivis gali pats paskirstyti savo pašalpą arba pati valdžia paskirsto kam kiek priguli šeimynoje. Tečiau iš visos šeimynai skiriamos pašalpos, inimant visas gimines, moterį ir vaikus, daugiau neduodama, kai 50 dol., priskaitant kareivio ir valdžios skiriamuosius pinigus.

Laisvas Šelpimas kitų asmenų.

Kareivis gali, jei nori, suteikti pašalpą ir kitiems asmenims, kurie iš jo negyveno prieš stojimą į kareivius: arba savo mylimajai, draugui, giminaičiui, bankai ar kitam kam. Jis tauri pripildyti kitą tam tyčia skiriamą poperą. Toks šelpimas priguli nuo paties kareivio ir valdžia nuo savęs nieko neprideda.

ADMINISTRACIJA NAUJOS VALYBOS LIETUVIŲ UKĖSŲ DRAUGIJOS SO. BOSTONE.

M. Venis — pirmininkas 28a Story st., So. Boston.
S. Grubliauskas — vice pirm. So. Boston, Mass.
M. Versiackas — prot. raštininkas, 105 Silver st. So. Boston.
A. Latvinskas — fin. raštininkas, 252 Bowen st., So. Boston.
A. Komičius — iždininkas, 288 E st., So. Boston.
V. Jurgelaitis. — maršalka, 229 Gold st., So. Boston.

Sekantis susirinkimas bus gegužio 19 d., 1918 m., 2 val. po pietų, Lietuvių Svetainėje. Užkviečiame visus pributi, nes nauja valdyba kitaip apubežiavo kad reikia visiems lankytis susirinkimus.

M. Versiackas, sekr.

Bell Phone Dickinson 3995 M.
Dr. Ignotas Stankus
1210 S. Broad St., Philadelphia, Pa.
Lietuvis Daktaras ir Chirurgas.
Ofiso Valandas;
Nuo 9 rito iki 5 po pietu
Vakarais, Ketverge nuo 6 iki 9 P. M.
Nedeliomis iki 4 po piečtu.

DR. ST. ANDRZEJEWSKI
Vienatinis Lenkiškas
DANTŲ DAKTARAS.
Užtaisau pasigadinusius dantis ir dedu naujus. Laiką gvarantuoju. Ištraukiu dantis be jokio skausmo.
176 Harrison ave., Boston, Mass.

Dr. Paul J. Jakmauh
(Jakimavičius)
Priėmimo valandos: nuo 2 iki 3 val. po pietų ir nuo 7 iki 6 val. vakare.
509 Broadway, Kampas G St.,
So. Boston, Mass.
Telephone South Boston 502

Labai Puikus RESTORANAS!
Geriausia vieta del vyrų pietus ir vakarienę suvalgyti. Lietuviški valgiai gaminami.
J. Mathus.
344 W. Broadway, So. Boston, Mass.

Išegzaminuojam akis ir pritaikom akinius.
H.S. Stone O.D.
Akiu Specijalistas.
399a Broadway,
Tarpe E ir F gatviu, South Boston.

W. S. S.
Laike šio liepos mėnesio jums reikia nusipirkti Karės Saugumo žymes (War Savings Stamps) už $4.18 kiekvieną. Sausio 1 d., 1923 metais Suv. Valst. valdžia grąžins už juos po $5.00 už kiekvieną.
Jeigu jums bus reikalingi pinigai, tai nereikės laukti penkių metų. Kiekvienas krasos ofisas išmokės pinigais už "žymes" bėgyje 10 dienų.
Tos "žymės" neša ketvirtą (4%) nuošimtį išmokamų kas meto bertainis, jeigu jos bus laikomos iki sausio 1 d., 1923 m. Jeigu jos bus išmokamos pirm šio paskirto laiko, tai bus mokama tik trečias (3%) nuošimtis.
Taupumo žymės (Thrift Stamp) vertės 25 centų, turi tą pačią vertę, kaip pinigai perkant Karės Saugumo žymes.
Žymes galima gauti pirkti krasos ofisuose, bankuose, "Sandaros" administracijoje, krautuvėse ir kitose vietose, kame yra iškabinta raidės: W. S. S.

Tel. Richmond 2957-M.
Dr. David W. Rosen
Gydo visokias ligas, chroniškas ir slaptas vyrų ir moterų ligas.
Valandos: nuo 8 ryto iki 8 vakare.
321 Hanover st.,
Boston, Mass.

Dr. George P. Ross
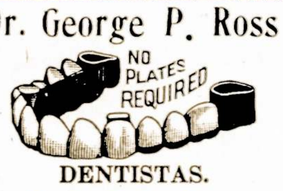

DENTISTAS.
Traukia dantis be skausmo.
Lengvais išmokėjimais.
455 Broadway, So. Boston, Mass.

Vasara Ateina.

Bus šilta. Dabar geriausias laikas užsisakyti Siutus kuriuos mes pasiuvam puikiai sulig vėliausios "block" sistemos kirpimo. Šitaip pasiuti drabužiai geriausiai tinka kožnam žmogui. Žemos kainos—darbas gvarantuotas. Taipgi visokius drabužius išvalome, išprosinam ir sutaisom.
So. Boston Custom Tailors,
K. Plioplis, A. Samokaitis sav.
278 Broadway, South Boston, Mass.

PUIKIAUSIA SO BOSTONE BARZDASKUTYKLA IR KIRPYKLA
JUOZO KAZIUKONIO.
Užlaikau geriausius barberius, pridaboju švarą, skutame ir kerpame visokiomis madomis — kaip kas nori.
Turiu švarią pirmos klesos pirtį ir galima išsimaudyti.
224 W. Broadway,
So. Boston, Mass.

Kiekvienam patarčiau

perskaityti šitą apskelbimą kuris yra iš geriausių kostumeriškų kriaučių Lawrence. Darau drabužius iš gerų materijų ir pritaikau pagal žmogaus išaugimo. Darbą gvarantuoju. Darau drabužius ant užsakymo, vyrams ir moterims, prieinamoms kainoms. Taipgi mokinu kriaučius dirbti. Kurie norite išmokti tikro petrinu iškirpimo galite atsišaukti per laišką arba ypatiškai. Platesnių žinių gautie kreipkitės šiuo adresu:
Petras Valiulis,
42½ Haverhill st.,
Lawrence, Mass.

Telephone So. Boston 605
LIETUVIŠKAS
Advokatas
WILLIAM F. J. HOWARD
Lietuviška pavardė buvo Vincas F. J. Kavaliauskas
315 W. Broadway
SO. BOSTON. MASS.

Teisingiausia ir geriausia lietuviška
APTIEKA
Sutaisau receptus su didžiausia atyda, nežiurint, ar tie receptai Lietuvos ar Amerikos daktarų. Tai vienatinė lietuviška aptieka Bostone ir Massachusetts valstijoj. Gyduolių galit gaut kokios tik pasaulyj yra vartojamos. Galit reikalaut per laiškus, o aš prisiųsiu per expresą.
K. ŠIDLAUKSAS
Aptiekorius ir Savininkas
226 Broadway, kampas C Street,
SOUTH BOSTON, MASS.
Telephone South Boston 21014 ir 21013

Vietos žinios.

Lietuvos Atstatymo Bendrovės reikalais visi kreipkitės pas L.A.B. vietinį atstovą, **J. A. Lukauską, 161** W. 6-th st., So. Boston, Mass. Musų biznieriai butinai turi prisidėt prie tos prakilnios įstaigos, kurios tikslas yra išgriautos Lietuvos atstatymas. Ta įstaiga aukų neprašo, o tik prisidėjimo, kad Lietuvos industriją paimti į savo rankas. Kiekvienas lietuvis darbininkas turėtų nors po kelis šėrus pasipirkti.

Jokubas Višniauskas, buvusis gabijietis, tarnaujantis Dėdės Samo armijoje Camp Devens, aplankė "Sandaros" redakciją. Paviešėjęs Bostone spalio 29 d. išvažiavo vėl tarnystėn.

Internacionalis vakaras.

Spalio 26 d. Dudley Opera House įvyko internacionalis vakaras, kur dalyvavo keli šimtai žmonių, užsimokėdami po 35 c. įžangos. Latvių benas pagriežė, o latvių choras padainavo kelias latviškas dainas. Tarpe kalbėtojų buvo ir L. C. Fraina iš New Yorko, kuris už savo prakalbą susilaukė garsių aplodismentų. Turėjo but ir japonų socialistų vadas Katayama, bet jisai susirgo ir neatvyko. Prakalbos buvo anglų kalboje, bet publikos didžiuma buvo žydai, latviai, rusai, lietuviai.

Buvęs.

Čičkano prakalbos.

Spalio 25 d. Šapiro salėje kalbėjo rusas daktaras Čičkan. Jis nurodinėjo netikumą pravoslavų dvasiškijos, kuri tukdoma caro laikuose šalį nualino ir per savo žiaurybę prisidėjo prie dabartinio teroro išauklėjimo. Daktaras Čičkan yra labai inteligentiškas žmogus ir neišpasakytai žino kaip cariškos dvasiškijos, taip ir valdžios paslaptis. Jis kalba rusiškai.

Komp. M. Petrauskas nedėldieniais apsiėmė važinėti į Worcester, Mass. duoti muzikos ir dainavimo lekcijas, kur jį seniai kvietė tos kolonijos lietuviai.

"Gabijos" šokiai įvyks subatoje, 2 d. Lapkričio 1918, Lietuvių Salėje, pradžia 7:-30 v. vakare. Šie šokiai yra rengiami visuomenės, o ypač jaunimo palinksminui. Jau iš kitų miestų yra prisiketinusių šiuose šokiuose dalyvauti. Ateikite, kas norit saldžiai pasišokti. **Reng.**

Lietuvių Balso Dr-jos susirinkimas įvyks lapk. 7 d. 1918 m. 7:30 v. v. Lietuvių Svetainėje, So. Bostone. Visi draugai ateikite, nes bus nominuojama nauja valdyba, nuo kurios priklausys Draugijos augimas. Nepraleiskime taip svarbaus susirinkimo! **Balsinis.**

Feliksas Simanavičius, dirbančio "Sandaroje" Povylo Simanavičiaus brolis, tapo antru kartu sunkiai sužeistas Francijoje. Apie tai gavo žinią jo brolis spalio 29 dieną.

Iš A.L.T.S. Kuopų.

WORCESTER, MASS.
Susirinkimas.

ALTS. 16 kp. svarbus susirinkimas įvyks lapkričio 3 d., 10 val. ryto, svetainėje Endicott st. Visi Sandaros nariai malonėkite susirinkti nes turime daug svarbių reikalų aptarimui ir bus renkami delegatai į Seimą, kuris atsibus Bostone 14, 15 ir 16 dienose šio mėnesio. Butinai ateikite visi!

M. Dulkė.

BRIDGEPORT, CONN.

ALTS. 15 kp. mėnesinis susirinkimas įvyks lapkričio (Nov.) 1 d. 1918 m. J. Černiausko svet. Ateikite visi nariai ir šiaip norintieji prie kuopos prigulėti, nes reikia papildyt vietas nuėjusių Dėdei Samui tarnauti draugų. Musų organizacija neturi mažėti, bet didėti, kadangi visiems lietuviams reikia ruošties prie laisvos demokratinės Lietuvos palaikymo. Vienybėn ir prie darbo. **V. Vaitkunskas,**
15 kp. sekr.

FOREST CITY, PA.

Naujai susitvėrusios AL. TS. kuopos numeris bus 48. Sveikiname musų viengenčius, pasiryžusius kovoti už pilniausią Lietuvos neprigulmybę ir demokratinį šalies valdymąsi.

Iždo rašt. **J. Segevičius.**

NAUJOS KNYGOS.

"Sandarai" atsiųsta paminėjimui šios knygos:

"Kokius Dievus žmonės Garbino Senovėje." 280 puslapių knyga, parašyta Ikso, išleista "Keleivio". Kaina $1.00. Knyga padalinta į 13 skyrių: apie saulės garbintojus, indusų dievus, egiptėnų dievus, chaldų dievus, asyrų dievus, medų dievus, babilionų dievus, persų dievus, graikų dievus, finikų dievus, romėnų dievus, germanų ir normanų dievus ir apie senovės lietuvių dievus.

"Minykų, kunigų darbai Filipinų salose." 64 puslp. Tai yra ištraukos iš W. H. Tafto raporto Suv. Valst. prezidentui apie padėjimą Filipinuose. Išleido Laisvamanių Federacija. (1443 N. Paulina st., Chicago, Illl). Kaina 35 c.

"Programas ir Konstitucija" Lietuvių Laisvamanių federacijos. 16 puslp., kaina 10 centų.

"Esperanto Kalbos Vadovėlis". Labai tvarkingai išleista knyga, — ją naudinga įsigyti kiekvienam norinčiam išmokti Esperanto kalbos. Apdaruose kainuoja $1.25, — be apdarų— $1.00. Išleido "Amerikos Lietuvis" 15 Millbury st., Worcester, Mass.

Vadovėlis Francuzų kalbos", — išleido "Amerikos Lietuvis", kaina apdaruose 25 centai.

"Pradžia ir pabaiga Romanovų Viešpatavimo Rusijoje", — išleido "Am. Lietuvis", kaina 25 c.

"Badas". Puiki Knut Hamsuno apysaka, Švenčioniškio vertimas. Knyga 260 puslapių didumo, kaina nepažymėta. Išleido "Laisvė", 455 Grand st., Brooklyn, N. Y.

PASTABOS.

Seinų vyskupas Karosas rašo, kad Vilniaus vyskupijos valdytojas Michalkevičius ne tik nekatalikiškai, bet nekrikščioniškai elgiasi. Tai ten, bet girdėjau, kad rimtesni "nezaležninkai" kunigai šaukia sinodą, idant suvaldyt vysk. Mickevičių.

Reiškia ir nekurių kunigų sukietėjusios širdys laike tragingo lietuvų tautos padėjimo pasidarė jautrios. Tik vieni nelaimingi airių pastumdėliai toliaus savo pilvo nieko nemato ir pasikinkę nekuriuos šiaudadušiškus bedievius, į savo klerikališkas plėškes, kaip nori, taip juos tampo.

Tikintis.

***

Yra pripažinta, kad tas autorius, kuris "Lietuvoje" rašo apie koncertus su "septyniais liežiuviais", jis pats (tas autorius) davinėja "koncertus" su... buteliais, bet kur-kas daugiau negu septynis gali ištuštint vienu "koncertu."

Aspazia.

***

Buvo LSS. VI rajono valdybos suvažiavimas. Įnešta: "Išmest draugą Grigaitį iš LSS." Vienbalsiai nutarta:

— Išmest!

Įnešta: "Išmest visus jo pasekėjus". Vienbalsiai nutarta:

— Išmest!

Nazdriov.

Reikalinga merginos prie čeverykų darbo (tack shoe shanks). Užmokam kol mokinasi.

American Shoe Finding Co.
433 Broadway,
So. Boston, Mass.
(45)

PANTS TO MEASURE ONLY $2.95

.1½ metų garantuotos ar ba pinigus sugražiname — neužsiganėdinus jums. Rankom siutos. Pasipuošimui arba darbo dėvėjimui yra pasirinkimui iš puikiausių madų. Pusę pinigų sučėdysit. **Extra mokėjimų nėra**— mes už expresą apmokam.

Prisiunčiam dykai auksuotą spilką su pirmu užsakymu, kad parodyti, jog esate tikras agentas. Greitai atsišaukit.

Pinigų nesiųskit.

Grynais pinigais pelnas. Jusų draugai pirks ant pamatymo už musų žemas kainas. Musų agentai užsidirba iki $75. į savaitę liuosu laiku. Lengvai galit užsidirbti. Rašykit tuojaus del sampalių kuriuos prisiusime dykai.

Chicago Tailors Association
Dept. C 508,
515 So. Franklin st., Chicago, Ill.

"TĖVYNĖ" IR MOTERŲ IR VAIKŲ MĖNESINIS PRIEDAS
—VISIEMS METAMS KAINUOJA TIKTAI $1.00—
Užrašykite ją savo draugams ir pažįstamiems ir patarkite kožnam lietuviui skaityti.
Užsakymus ir pinigus reikia siųsti sekančiu adresu:
A. B. STRIMAITIS,
307 West 30th Street, New York City.

DRAUGAS NELAIMĖJE!
Mainieriai, mechanikai, audėjai, fabrikos ir siap visokie darbininkai, dirbanti viduj ir lauke, yra amžini draugai

PAIN-EXPELLER
Jau suvirš penkios-dešimtys metu kaip šita puiki gyduole yra vartuojama su geriausioms pasekmems, išgydymui rumatizmo, skausmu krutineje, šonose ir raumenyse, neuralgijos, strenu diegimą, šalčio ir kosulio.

Neapsigauk pirkdamas pigius vaistus didelese bonkose. **Reikalauk geriausiu.** Kuomet pirksi Pain-Expeller, persitikrink ar yra IKARA, vaisbaženklis ant baksiuko. 35 centai ir 65 centai už bonkutę. Gaunamos visose aptiekose, ar tiesiog is labortorijos.
F. AD. RICHTER & CO., 74—80 Washington St., New York, N. Y.

W. S. S.

WAR SAVINGS STAMPS
Issued by the
UNITED STATES GOVERNMENT

Suv. Valst. valdžia išleido stampas, kurios karės galą pagreitins.

Visi pirkite tas stampas, nes patys turėsite sau pelno ir valdžiai daug pagelbėsite.

Stampas kas mėnesis pakįla vienu centu brangiau.

Jeigu dabar nusipirksite stampų už $4.12 c. tai 1923 m. gausite $5.00.

Jeigu dabar nusipirksite stampų už $82.40, tai 1923 m. gausite $100.00.

Pirkite visi stampas tuojau.

Parduoda visuose bankuose ir pačtose (post office). Nueikite į pačtą ar banką ir klauskite pirkti

War Savings Stamps

Geriausi Lietuviški
Rekordai
Columbia Records — Note the Notes

Žemiau paminėti rekordai lėšuoja 85 centus vienas. Išsirink kuris jums patinka ir prisiųsk pinigus, aš jums nusiųsiu į namus. Rekordai abiejų pusių, t. y. po dvi dainas kožnas.

ĮDAINAVO MIKAS PETRAUSKAS, TENORAS.

E 3348 — Suktinis. Valia, Valužė (iš Operos "Šienapiutė".)
E 3796 — Bernužėli Nesvoliok. Eisiu mamai pasakysiu.
E 3349 — Prirodino Seni Žmonės, Kur Tas Šaltinėlis.
E 3350 — Naujoji Gadynė. Dainius.
E 3623 — Ilgu, Ilgu Man ant svieto. Mano Skarbas. Valcas.
E 3797 — Jau kad Aš Augau. Šią Nedėlėlę.
E 3840 — Ant Kalno Karklai siubavo. Šią Naktelę per Naktelę.
E 3841 — Atėjo Žiemelė. Vai, kad aš išjojau.
E 2356 — Lietuva, Tėvynė musų. Tykiai Nemunėlis teka.
E 2357 — Birutė. Kur banguoja Nemunėlis.
E 2358 — Darbininkų Marselietė. Sukelkime kovą.
E 2392 — Sveiki broliai dainininkai. Ko liudit sveteliai.
E 2393 — Saulelė raudona. Jojau dieną.
E 2394 — Už šilingėlį. Šių nakcialy. (Ddzukiška daina).

ĮDAINAVO MARĖ IR JONAS ČIŽAUSKAI.

E 3190 — Trįs berneliai. Vakarinė daina.
E 3244 — Skambančios stygos. Tu mano motinėle.
E 3191 — Ant marių krantelio. Saulutė tekėjo.
E 3245 — Gimtinė šalis. Sunku gyventi.
E 3192 — Giedu dainelę. Gegužinės daina.
E 3291 — Plaukia sau laivelis. Lopšinė.

ĮDAINAVO A. KVEDERAS, BARITONAS.

E 2223 — Pamylėjau vakar (Liaud. daina). Draugė. Polka-mazurka.
E 2224 — Mano laivas, daina. Į sveikatą, maršas. Orkestra.

ĮDAINAVO MARĖ KARUŽIUTĖ, SOPRANAS.

E 3625 — Miškas Užia. Sudiev Lietuva.
E 3842 — Sveika Maria. Ave Maria.
E 1247 — O kur buvai diėduk mano. Įdain. Bradunienė ir Vaškevičius. Ungarų įšokis. Orkestra.

ARMONIKA SOLO IR DUETTAI.

E 2651 — Vilniaus maršas. Audra, Mazurka.
E 2652 — Raseinų polka. Kazokas, valcas.
E 3315 — Stumbriškių polka. Jurgiuko kazokas.
E 3316 — Polka nuo Rudos. Mažrusiška polka.
E 2580 — Šalies grožybė, Valcas. Žuvininkų valcas.
E 2581 — Gražioji polka. Pavasario rytas, polka.
E 2582 — Kalnų aukštumose, valcas. Kariškas maršas.
E 2706 — Žemaičių polka. Gudri, mazurka.
E 2397 — Klumpakojis. Kokietka, polka.
E 3798 — Kur vėjai pučia. Esu garbingas vyras.
E 2705 — Visur linksma. Šok į ratą.

C. P. YURGELUN
377 BROADWAY. SO. BOSTON, MASS.

Lietuviu Aptieka

Jeigu norite teisingų vaistų ir nužemintom kainom, tai visada eikite ant 100 Salem st., kur rasite visokių Amerikos vaistų ir Europiškų ir visokių šaknių lietuviškų.

Mes laikome užtikrintas gyduoles nuo visokių ligų, kaip tai: nuo galvos skaudėjimo, nuo užsenėjusio reumatizmo, nuo nusilpnėjimo strėnų, kraujo valimui, nuo uždegimo plaučių, nuo kosulio ir visokių kitų ligų. Taipgi turime nuo visokių slaptingų ligų ir geriausius patarimus suteikiame, nuo patrukimo del vyrų ir moterų. Atsiminkite, jeigu pirksite pas mus, sučėdysite pinigus ir sveikatą. Ateikite visada pas mus, o mes jums patarnausime kuogeriausiai. Pašaukiame geriausiu daktarus per telefoną visai uždyka.

H. CABITT,
100 SALEM ST., BOSTON, MASS.

60 DIENŲ IŠBANDYMUI DYKAI.

Pirsiųsk 20 c. dabar.

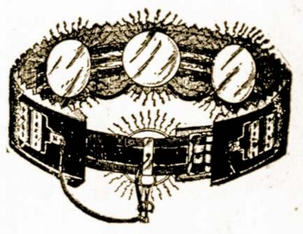

Meskite netikusias gyduoles! Jeigu turite dusulį, reumatizmą, neuralgiją, paraližių, nervišku mą, sluogos, bronchito, silpnumą pečių, silpnumą, užkietėjimą ir daugybė kitų ligų, arba skausmą bile kur. Prisiuskit 20 c. del vyriško diržo arba 30 c. del moteriško diržo, idant pagelbėti užmokėti prisiuntimo kaštus. Į keletą valandų mano stebuklingas diržas rasis jusų pačte. Užmokėkite rankpinigių $3.98. Užsidėkite tuojau ir nešiokite kožną dieną pagal nurodymus per du mėnesius, tada bėgyje 60 dienų jeigu nebusite užganėdinti, sugražinkite diržą atgal, o aš sugražinsiu jusų $3.98. Nereikia laukti, pilnas užganėdinimas. Adresuokite:
A. P. OWENS, Dept. 52-E
152 W. 14 Street, New York.

Pranešam Rudeninį Atpiginimą
Naujų Madų Sijonų ir Sutų Krautuvės
381 W. Broadway, -:- -:- So. Boston, Mass.
Turim pilną eilę moterių ir merginų siutų, žiuponų, sijonų, suknių ir furs labai prieinamom kainom. Sukalbam Lietuviškai, Rusiškai ir Lenkiškai. Ypatingai priimami Lietuviai. Pataisom dykai. Užeikit pabandyti.
The Up-To-Date Cloak and Suit Co.
381 Broadway, So. Boston, Mass.
Atdara kas vakaras iki 9 val. Subatomis iki 12 valandai.

Visi garsinkites "Sandaroje".